

Väljavõtteid
sisemäärustikust
noortele.

Korraldanud major R. Krupp.

1934

Ar 934
Väljavõtted

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

135 899 x

Kindla sisemise korra vajadus kaitseväes.

a) Milles seisab kord eraelus.

Juba vanast hallist ajast peale on eestlased olnud korraarmastaja rahvas. Tänapäevgi on meile võrdlemisi omapärased laused, nagu: „Majas peab valitsema kord!“ „Tarvis on kindlat kätt!“ jne.

Tegeliku elu nõudeist on välja kasvanud korranõue inimeste juures. Kord võimaldab rahulise, ülesehitava töö, ta võimaldab samuti kindluse ja püsivuse meie töös.

Eraelus võime igal sammul silmata, kui võrd vajaline on, ju kuidas koguni tihti enesele teadmatult igatsetakse ja püütakse luua korda ka kõigevähemateski tegelustes.

Juba väikene laps on jõudnud äranägemisele, et kui ta omad mänguasjad õhtul kokku korjab ja nad oma teadmise järele ära paneb, et tal siis hommikul on kerge neid jälle kätte saada, et uuesti mängima hakata.

Koolipoiss teab, et kui tunnis kõik korraga omamoodi rääkima hakkavad, siis õpetaja ei kuule ühtegi nende seast; ka ei saa siis tunnis midagi seletada õpilasele pähe jäävat või arusaadavat, kui ühed kuulavad, aga teised vahivad välja, kolmandad kisavad, naeravad jne.

Perekonnas alistub mees ja naine instinktiivselt teatud nende vahelistele korrareeglitele,

mis põhjenevad, olgu siis silmapilkselt või pikemaajalistele kokkulepetele või traditsioonidele.

Tänavatel liikujad jalainimesed hoiavad kõnriteedele ja hobumehed ei aja oma sõidukeid iialgi jalgteedele.

Mis oleks, kui ühingu laekahoidja kulutaks raha oma äranägemise järele? Kui esimees õiendaks täiesti nii, nagu tema tahab, mööda astudes kõigist määrustest ja nende nõudmistest?

Eraelus sammutakse edasi seal, kus rahu, üksmeel ja üksteisest arusaamine valitseb, kus osatakse tunnustada korda. Kus pole korda, seal pole ka organiseeritud elu, ei rahulisi töövõimalusi, ei edu, seal minnakse tagasi. Nii vast kerhib meis arusaamine korra võrratust väärtusest elus.

b) Sisemine kord kaitseväs.

Ilmneb nii terav vajadus korra järele eraelu lihtsamates nähtustes, eriti aga organiseeritud eraelu ühiskonna avaldustes, siis on seda võrratult enam vaja meie kaitseväs.

Sest meie kaitsevägi on suur ühing, on organisatsioon, on määratu tähtsusega ühiskondlik koondus.

Selle organisatsiooni elujõulisusest oleneb kogu rahva ja riigi olevik ja tulevik, tema saatus ja olemine üldse.

Arusaadav siis, et korranõue kasvab seda enam, mida suuremad on organisatsioonid ja mida suuremad ülesanded on organisatsioonil täita, miks nõuame eriliselt täpsat alistumist korra reeglitele väeosades.

(Selgitamiseks näidata väeosa skeemi, kus noorsõdur teenib, sama teistest kaitseväe osadest, ning üldriikline kaitseväe organisatsiooni skeem.)

Vaadeldes meie kaitseväe siseehituse skeeme, paisub me silmi ees tema sisemine väga peenikene masinaehitus. Nagu iga organisatsioon, on ka kaitsevägi suur masin.

Taskukella sisemas leiame hulk igasugu telgi, hoove, hammasrattaid, vedrusid. Igaüks neist liigub, tegutseb, käib oma kindlat rada, samal ajal olles kogu omas tegevuses ühenduses kogu mehhanismi tegevusega. Niipea kui ükski rattakene kaldub kõrvale kindlast korrast omal teel, niipea ilmneb korratus masina tegevuses, kell ei käi enam õieti, ta ei täida enam oma otstarvet või kui täidab, siis puudulikult.

Kui üksikud väeosad, üksikud rühmad, ja isegi üksikud reamehed ei täida oma kindlaksmääratud kohustusi, ilmneb siingi korratus, meie organisatsiooni tegevus hakkab lonkama, kaitsevägi ei seisa oma kõrgusel.

Ent masinavärgi osakesed peavad käima, ilma et ise teaksid, mispärast; seda teab vaid üks, kes neid juhib — inimene.

Meie masinavärgi — kaitseväe — osakesed on aga, peavad igal tingimusel seda olema, teadlikud igas omas sammus; kui viga juhtubki sisse, ei ole vaja otsekohe juhi-inimese kätt, vaid osakesed-inimesed kõrvaldavad selle ise. See on eriti tähtis lahingtegevuse ajal, sõjaajal üldse, kus tarvis kiirelt otsustada ja teotseda. Kaitsevägi on eluline masin, kus iga osakene on omaette oma ülesannet täitev osakene ja samal ajal ka teatud määral iseenese juht.

Praegusaja kodanik ei saa muidu elada, kui et ta peab läbi tegema sundusliku alghariduse kursuse. On kõigiti selge, et ka praegusaja sõdur ei saa enam muidu seista omal kohal, kui temalgi pole varem saadud korralik algharidus omal alal, et hiljem olla vääriliseks osakeseks suures masin-organisatsioonis.

Kaitseväeteenistus on tõsine rühvakool, kus kodanik valmistub sõdurikutsele. Siin õpitakse kõik need omadused, teadmised ja oskused, milleta kaitseväelane ei suudaks täita oma ülesannet ja koguni paljud siin saadud varad viiakse hiljem kaasagi eraellu, kus need osutuvad lõpmatuks kasulikkudena.

Aga kui koolis üldse võib midagi õppida, siis vaid, nagu varemgi tähendatud, vastuvaidlematuks kõigile vastuvõetava *kindla teadliku korra juures*.

Kui meil selge on korra tarvidus, siis küsime ometi, mis vahe on korra ja distsipliini vahel, sest kord räägitakse korrast, siis aga jälle distsipliinist kui iseasjast. Kord ja distsipliin on kaks iseasja.

Ülemuse õigusliku käsu vastuvaidlemata täitmine kuulub *distsipliini valda*. Kui rühmavanim käseb tuua kas paberilehe teisest toast, siis ilmneb siin distsipliin. Kui rühmaülem saadab sõduri mõne ülesandega kompaniiülemale juurde, siis ilmneb siin distsipliin. *Käsutäitmine — distsipliin*.

Maksivate sisemääruste täitmine kuulub aga *korra alla*. *Määruste järele talitamine — kord*.

Kõik reeglid, määrused, mis kindlaks määravad kaitseväelaste omavahelised suhted ja kaitseväe koduses (kasarmu) elus vajalised ametid ja kohused, on koondatud ühte kokku, sisemääruste koguks, *sisemäärustikuks*.

Kui sõdur ei tunne määrusi endid, ei saa ta olla korralik sõdur; — siin seisabki põhjus, miks õpime kaitseväe sisemäärustikku.

Sisemäärustik on alus, põhi, millele rajaneb kaitseväe pere, distsipliin on müür, mis seda peret kaitseb ja koos hoiab.

1. Kaitseväelaste kutse.

§ 34. Kaitseväelane on Eesti demokraatliku Vabariigi iseseisvuse ja julgeoleku kaitsja tema vaenlaste vastu.

Kaitseväeteenistuse aeg ja kohustused on kindlaks määratud „Kaitseväeteenistuse seaduses“.

§ 35. Kaitseväelased jagunevad kahte suuremasse liiki: *elukutselised* ja *ajateenijad*.

Elukutselised kaitseväelased on ohvitserid, sõjaväe ametnikud ja üleajateenijad. Ajateenijad on allohvitserid ja sõdurid, kes teenivad sunnuslikku aega.

§ 36. Ajateenijatele on rahuaegne teenistus-aeg seadusliku koolisunduse jätkamine, kus kodanik oma tõsisemale ja austavamale ülesandele — riigikaitsele — ette valmistatakse riigi kulul.

Ajateenijatele kaitseväelastele antakse riigi poolt varustus, ülalpidamine ja raha hädalisemateks isiklikeks tarveteks.

§ 37. Sõjalise ettevalmistuse ja auastmete poolest kaitseväelased jagunevad: *ohvitserideks* (kindralid, vanem-ohvitserid, ohvitserid), *sõjaväe ametnikkudeks*, *allohvitserideks* (ohvitseri asetäitjad, veltveebid, vanemallohvitserid ja nooremallohvitserid) ja *sõduriteks* (kapralid, reamehed ja noored).

2. Kaitseväelase peamised omadused.

§ 38. Oma väljanägemise, ülalpidamise ja kehalise arenemise poolest peab iga kaitseväe-

lane esinema korralikkuse, mehisuse ja jõu eeskujuna. Need omadused avalduvad tema silmavaates, korralikus, puhtas ja hästi hooldatud riietuses, seisakus, liigutustes ja sõjaväelise viisakuse reeglite pidamises.

Loetletud omaduste järele otsustavad kaitseväelaste tubliduse üle nende kaaskodanikud, välismaalased, sõbrad ja vaenlased. Korraliku väljanägemisega ja ülalpidamisega kaitsevälased loovad oma rahva ja välismaalaste hulgas Vabariigi kaitsevæele sõpru ja poolehoidu, vaenlastes aga tekitavad kartust ja hirmu.

Igasugune korratus, lohakus, vedelus ja viisakusetus iga üksiku kaitsevälase välimuses ja ülalpidamises alandab kaitsevæe au ja temast lugupidamist.

§ 39. Välise külje kõrval omavad erilise tähtsuse kaitsevälase moraalsed omadused. Peale distsipliini, mis on rajatud kohusetundele, isamaa-armastusele ja riiklikule meeolule, on peamised nendest: ustavus ja ausameelsus, julgus, vaprus ja võitlusvalmis olek, otsustus- ja algatusvõime, viisakus, kokkuhoidlikkus, kasinus, kannatlikkus ja kindel usk oma võimesses.

§ 40. *Ustav ja ausameelne* kaitsevälane on kõige pealt riigiustav kodanik, kes jääb surmani truuks kaitsevälase truudusetõtusele. Ta ei lase end kohusetäitmisest millegagi ära meelitada ja ei valeta kunagi.

Iseäranis autu ja raskelt karistatav on kaitseväelaste äraandmine ja salakuulamine vaenlase kasuks, ülemale vastuhakkamine, lahinguväljalt omavoliliselt lahkumine, vaenlasele allaandmine.

Ustav kaitsevälane täidab tema peale pandud kohuseid täpsalt ja peab antud sõna alati kindlalt. Riigi ja võõra varaga ümberkäimisel on tema kõigiti aus ja kokkuhoidlik.

§ 41. *Julgus, vaprus ja võitlus-*

valmis olek on kaitseväelasele enesestmõistetavad lahingomadused. Julgus väljendub surmahirmu kartmatuses, vaprus aga — raugematus võitlusihas vaenlasega silm silma vastu sattuda ja teda hävitada.

Argus on kaitseväelasele häbiks ja teotuseks.

Kaaskodanikkude hulgas peab kaitseväelane esinema julguse ja vapruse eeskujuna õnnetute juhtumiste, kurjategijate vastu tegutsemise jne. puhul.

Julguse ja vapruse kaasomadused on meelekindlus ja külmaverelsus ka kõige hädaohtlikumatel ootamata juhtumistel ja tahtekindlus ning püsivus ülesseatud eesmärgi teostamisel, vaatamata ettetulevatele takistustele.

Kaitseväelase *kihutajaks* julgetele ja vapratele tegudele peab olema teadmine, et *oht riigile tähendab ka ohtu igale üksikule riigi elanikule*, et võitjat ootab kuulsus, au ja et austav on surra isamaa eest, sest langenud kangelaste mälestus on kustumatu ja annab tulevale põlvele jõudu võitluses oma olemasolu ja elu eest.

§ 42. Kindel ja kiire *otsustusvõime* ei anna maad kõhklemisele ja viivitusele, mis iseäranis ohtlikud lahingtegevuses.

Algatusvõime on iseäranis tarvilik sõjaajal lahingus iseseisvalt teotsemiseks ja rahuajal kaitseväge kasvatamise ja elu-olu korraldamise töös. Algatusvõime tarvitamine ei tohi muutuda omavoliliseks teotsemiseks, vaid peab avalduma oma tegevuse ja ülesannete piirides.

§ 43. Üldiste viisakusreeglite, iseäranis aga *kaitsevälise viisakuse* nõuete hoolas ja täpne täitmine kindlustab hea läbisaamise kaitseväelaste eneste vahel ja seltskondlikus läbikäimises, süvendades ja kõvendades sisemist sidet.

§ 44. *Kokkuhoidlikkus* peab avalduma kõige pealt riigi varandusega ja varustusega ümberkäimises, meeles pidades, et riigi vara on suure hoolega ja vaevaga kogutud rahva vara ja et ka pealtnäha tühise tähtsusega kokkuhoidmine riiklises varustuses ja varanduses toovad nende teostamisel terve kaitseväge kohta riigile majanduslikku kasu.

§ 45. *Kasinus* nõuab kaitseväelasele mõõdukust ja korralikkust elukommetes ja ülalpidamises, iseäranis aga joovastavate jookide tarvitamisel, meeles pidades, et karskus on kaitsevälase austavaks omaduseks. Kõlblustunnet haavavad kõnelused, vandumine ja kirumine on lubamatud.

3. Kaitsevälase üldkohused.

§ 47. *Kõikide kaitseväelaste peamiseks kohuseks on Eesti Vabariigi ja tema põhiseaduslikku korda kaitsta igal ajal ja igal viisil, vajaduse korral selleks ohvriks tuues oma elu.*

Riigikaitseteenistusele kaitsevälased on kohustatud pühendama kogu oma mõistuse, tahtmise ja jõu. Neile on keelatud siduda end igasuguse kõrvalise tegevusega, mis võiks takistada teenistuskohuste korralikku täitmist.

§ 48. Igast tähelepanud või kuulnud teost või juhtumisest, mis on sihitud Eesti Vabariigi ja tema põhiseadusliku korra vastu, on kaitsevälane kohustatud *viibimata* ette kandma oma ülemale või lähemale riigikaitse asutusele; on aga asi väga kiire iseloomuga, siis ükskõik missugusele lähemale riigiasutusele.

§ 49. Seadustes, seadlustes, määrustes ja juhtnõrides ette nähtud kaitseväelaste kohuste, samuti antud käskude täpne täitmine on kõikidele kaitseväelastele ühteviisi sunduslik ametile ja auastmele vaatamata.

§ 50. *Oma kohuseid peab kaitseväelane hästi tundma ja oskama neid täpsalt täita.*

Sellepärast peab iga kaitseväelane oma ametialasse puutuvad seadused, määrused ja juhtnõõrid mitte üksi ära õppima, vaid ka hästi oskama neid praktiliselt käsitada. Oma teadmisi ja oskusi kaitseväelane on kohustatud alaliselt täiendama ja värskendama.

Peale selle iga kaitseväelane, ametalale ja austa-mele vaatamata, on kohustatud *tundma käsitulirelvi ja üksiku mehe võitlusvõtteid* ning oskama neid tarvitada oma asutuse, meeskonna ja enese kaitseks.

§ 51. *Kohuste ja käskude mittetäitmisel kaitseväelane ei saa end vabandada tarvilikkude teadmiste ja oskuste puudumisega.* Ta on õigustatud igasuguste arusaamatuste ja tekkivate raskuste puhul ülemalt (vanemalt) või kaasteenijalt nõu küsima; kui see aga võimalik ei ole, peab kaitseväelane otsustama ja tegutsema oma *parima arusaamise järele*, meeles pidades, et tegevuseta olek, kõhklemine ja viivitamine on iseäranis kaitseväge lahingtegevuses segadust ja kaotust toovad nähtused.

§ 52. *Kõikides teenistusse puutuvates küsimustes iga kaitseväelane on kohustatud pöörama oma vahetu ülema poole.* Viimase loal võib ta pöörata järgmise või kõrgema ülema poole. Selle alla ei kuulu distsiplinaarkaristuste seadluses ette nähtud kaebused.

§ 53. Kaitseväelane on kohustatud ette kandma oma vahetule ülemale kõigist temaga juhtunud tähtsamatest sündmustest, kõikidest kõrgematelt ülematelt saadud käskudest ja temale tehtud märkustest, saadud ergutustest ning kiitustest jne.

§ 54. Kaitseväelased on kohustatud üksteist ülesannete ja käskude täitmisel vastastikku toe-

tama, sest ühisel nõul ja jõul on võimalik edukalt täita ka kõige raskemad ülesanded.

§ 55. *Kaitseväelane, kes teotseb oma ameti alal või temale antud ülesande või käsu täitmisel, loetakse teenistuskohuste täitmisel olevaks.*

Teenistuskohuste täitmisel ei tohi lubada lõtvust ega kõrvalekaldumist kellegi eestkostmise või perekondliste ja tutvussidemete mõjul.

§ 56. *Kaitseväelane ei tohi avaldada ega edasi anda ei suusõnal ega kirjas teenistuselisi saladusi neile, kes ei ole õigustatud neid teadma.* Teenistuse asjus peab olema ettevaatlik ja tagasihoidlik nii jutuaajamises ja kirjavahetuses omavahel kui ka lähemate sugulaste ja sõpradega.

§ 57. *Oma väeosa au ja hea nime peab kaitseväelane kalliks pidama.*

Sellepärast on ta kohustatud täpsalt täitma distsipliini ja sisemise sideme väliseid avaldusi, samuti ka viisakuse reegleid, meeles pidades, et iga üksiku kaitseväelase ülalpidamise järele otsustatakse selle väeosa üle, mille vormi ta kannab.

§ 58. *Oma väeosast ja juhtidest halvakspevalt kõnelda ja nende kohta pahatahtlikkude juttude laialilaotamine on autu ja karistatav tegu.*

§ 59. Tegelikus kaitseväeteenistuses olev kaitseväelane on õigustatud omal vastutusel mittesõjaväelise sisuga kirjutusi trükis avaldama oma allkirjaga, kuid oma auastet ja ametkohta allkirjas või kirjutise sisus ära tähendama. Kui kaitseväelane avaldab oma kirjutise trükis varjunime all või hoopis ilma allkirjata, siis peab tema sellest igakord oma väeosa ülemale ette kandma.

On keelatud ja karistatav trükis avaldada või trükis avaldamiseks anda kirjutusi või andmeid sõjaväeliste küsimuste üle, niisama ka andmeid, juhtumisi ja näiteid, mis kellelegi on teada oma

ametala ja teenistuse iseloomu tõttu, ilma väeosa või kõrgema ülema loata, välja arvatud kirjutused, mis saadetakse kaitseväe ametlikkudele ajakirjadele.

§ 60. Kui noorem kaitseväelane, kes pandud korra järele valvajak, paneb tähele korrarikkumist vanema poolt, siis peab ta esinema vanemale, nimetades oma ameti ja nime ja teatama vanemale, mille põhjal on keelatud viimase tegevus. Kui selle peale vaatamata korrarikkumine vanema poolt kestab, teatab korraldus- ja kaitseväelane sellest viibimata oma vahetule ülemale, kui teist korraldust ei ole.

§ 61. *Kaitseväelased võivad osa võtta ainult nendest rongikäikudest ja meelevaldustest, millest osavõtmine on lubatud garnisoniülema korraldusega. Harilikudest matuserongikäikudest osavõtmiseks eriluba nõuetav ei ole.*

§ 62. *Koosolekutelt, pidudelt, rongikäikudelt ja koosviibimistelt, kus ilmsiks tuleb Vabariigi põhiseadusliku korra vastane meelevõtte, peavad kõik kaitseväelased lahkuma ja neist § 48 korras ette kandma.*

Esinemisest avalikkudel pidudel ja koosolekutel võib kaitseväelane osa võtta väeosa ülema loaga.

§ 63. *Kaitseväelastele on keelatud segada end kodanliste ametvõimude tegevustesse ja korraldustesse, välja arvatud juhtumised, kui see seaduses otsekohe on ette nähtud.*

§ 64. *Õnnetutel juhtumistel, kaitsmisel vägivalla vastu, kurjategijate tagaajamisel jne. on kaitseväelane kohustatud mitte üksi abi olema riigivõimu esindajale, vaid ka esinema ettevõtlikkuse, julguse ja mehisuse eeskujuna.*

§ 65. *Kaitseväelased peavad hoiduma eraisikutega tülli sattumast või nende omavahelistesse tülidesse segamast.*

Kaitseväelane peab kaasteenijale abi andma, kui sellele kallale tungitakse jõuga või relvaga. Relvaks loetakse ka igasugune terariist või abinõu, millega teisele haava võib lüüa või tervisele kahju teha.

§ 66. Kaitseväelased kannavad neile riigi poolt välja antud kui ka isiklikke relvi vastavalt sellekohastele erimäärustele.

Relva tarvitamine väljaspool lahingutegevust sünnib vastavalt garnisoni määrustikus ettenähtud korras.

§ 67. *Reameheks ülendamisel annab noor avalikult ja pidulikult truudustootuse. Peale selle andmist kirjutab ta alla truudustootuse lehele, mis alal hoitakse teenistuslehe juures. Ühes sellega ülendatakse noor reameheks ja võetakse vastu kaitseväelaste ühise pere täisõiguslikuks liikmeks.*

Truudustootuse sõnu peab iga kaitseväelane peast teadma.

Kaitseväelase truudustootus.

Mina töotan ustavaks jääda Eesti demokraatlikule Vabariigile ja tema seaduslikule valitsusele, kaitsta Eesti Vabariiki vaenlase vastu kõige oma mõistuse ja jõuga, igal ajal valmis olles lahingutes langenud kangelaste eeskujul riigi kasuks oma elu ohverdama, kindlasti pidada sõjaväe distsipliini ja tõrkumata ning täpsalt täita kõiki oma kohuseid, meeles pidades, et vastasel korral seadus mind raskesti karistab.

4. Ülemad ja käsualused.

§ 68. Ühise, kõrgema, juhtiva võimu tahte maksmapanemiseks ja kaitseväe osade tegevuse ühtlustamiseks, kaitseväelased oma vastastikuste suhete poolest jagunevad *ülemateks ja käsualusteks, vanemateks ja nooremateks.*

· § 69. Ülemaks nimetatakse kaitseväelast, kes on määratud alaliselt või ajutiselt juhtima teiste kaitseväelaste tegevust ja kandma nende eest seaduses ettenähtud vastutust.

· Ülemale on antud võim ja tema peale on pandud kohustus käsualuseid käsutada, nendelt sõnakuulmist nõuda ja neid oma võimu piires distsiplinaarselt karistada.

Ülemateks loetakse ka kõik kompanii ohvitserid oma kompanii allohvitseridele ja sõduritele, kuid distsiplinaarvõimu omavad nad ainult neile alluva üksuse koosseisu kuuluvate üle.

Lähimat ülemat nimetatakse vahetuks ülemaks.

Ülema käsutusse määratud kaitseväelasi, auastmele vaatamata, nimetatakse käsualusteks.

5. Vanemad ja nooremad.

§ 70. Kõrgemas auastmes kaitseväelasi nimetatakse nendest nooremate suhtes, kui nad ei ole viimastele ülemad ega käsualused, vanemateks, auastmes nooremaid — nooremateks.

§ 71. Vanemate kohus on valvata nooremate ülalpidamise järele väljaspool teenistust, korra jaluleseadmiseks abinõusid tarvitusele võttes Kaitseväe distsiplinaarkaristuste seadluse § 26 (RT 33 — 1930) põhjal. Selleks on vanemal õigus nooremaid käskida, neile meeletuletusi teha ja viimased on kohustatud neid vanemate käske täitma kui ülema käske. Vanema käsku täitma on sel juhul kohustatud mitte ainult korrarikkujad ise, vaid ka juuresviibivad nooremad, keda vanem abiks kutsub korratuste lõpetamiseks ja tarbekorral korrarikkujate vahi alla toimetamiseks.

Sõja ajal, lahingu olukorras, samuti rahu või sõja ajal siseriigis tekkinud sõjariistus mässu

mahasurumisel Vabariigi valitsuse korralduses seisvate relvastatud jõududega, on iga noorem kohustatud igal juhtumisel vanema käske täitma kui ülema käske.

Distsiplinaarkaristuste määramise õigust vanematel nooremate suhtes ei ole.

§ 72. *Vanema haavamine* noorema poolt sõnaga või teoga, või temale nõutava lugupidamise mitte ülesnäitamine loetakse võrdseks ülema haavamisele käsualuse poolt, kui süütegu on toime pandud sõduri poolt tegevas teenistuses seisva ohvitseri, vanemohvitseri või kindrali vastu, teenistuskohuseid täitva sõjaväe ametniku või oma väeosa sõjaväe ametniku vastu.

§ 73. Kaitseväelaste auastmete vanuse astmestik on järgmine:

Kõigis väeliikides peale mereväe:

Maaväes.

Mereväes.

Kindralid (admiralid).

1. <i>Kindral.</i>	1. —
2. <i>Kindralleitnant.</i>	2. —
3. <i>Kindralmajor.</i>	3. Kontradmiraal.

Vanemohvitserid.

4. <i>Kolonel.</i>	4. Mereväe-kapten.
5. <i>Kolonelleitnant.</i>	5. Kaptenleitnant.
6. <i>Major.</i>	6. Kaptenmajor.

Nooremohvitserid.

7. <i>Kapten.</i>	7. Vanemleitnant.
8. <i>Leitnant.</i>	8. Leitnant.
9. <i>Nooremleitnant.</i>	9. Nooremleitnant.
10. <i>Lipnik.</i>	10. Lipnik.

Allohvitserid.

11. <i>Ohvitseri asetäitja.</i>	11. Ohvitseri asetäitja.
12. —	12. Instruktor.
13. <i>Veltveebel.</i>	13. Pootsman (veltveebel).
14. <i>Vanem-allohviter.</i>	14. Vanem-allohviter.
15. <i>Noorem-allohviter.</i>	15. Noorem-allohviter.

Sõdurid.

16. <i>Kapral.</i>	16. I järgu madrus; spetsialist.
17. <i>Reamees.</i>	17. II järgu madrus.
18. <i>Noor.</i>	18. Noor.

Kaitseväelane, kellel on Vabadusrist, loetakse vanemaks samas auastmes (ametastmes) kaitseväelasest, kellel Vabadusristi ei ole, kui viimane ei ole kõrgemal ametkohal.

§ 76. Ülemaid ja vanemaid nimetatakse üldiselt juhtideks.

6. Käsk ja käsutäitmine.

§ 13. *Käsk on juhi tahte väljendus sõnas, kirjas või märguandes.*

§ 14. Kui käsusaaja käsust selgesti aru ei saanud, on ta kohustatud käsuandjalt seletust küsima. Käsuandja on kohustatud kontrollima, kas käsust on õieti aru saadud. *Suusõnalise käsu juures kordab käsusaaja käsu otsekohe peale saamist.*

§ 15. Käsu täitmisest tuleb käsuandjale ette kanda, kui viimane seda käsuandmise juures nõuab.

§ 16. *Käsualune peab täitma vastuvaidlematult kõik ülema käsud, välja arvatud ilmsi kuritegelikud käsud.*

Kuritegelikuks loetakse käsk, mis nõuab käsualuselt Eesti Vabariigi seadustega karistatava süüteo toimepanemist.

Kuritegeliku käsu jätab käsualune täitmata ja kannab sellest viibimata ette järgmisele kõrgemale ülemale.

Käsuandja on vastutav iga tema poolt antud käsu eest, samuti kui *kuritegeliku käsu täitmise eest vastutab ka käsutäitja.*

§ 17. *Käsud, mille täitmisega käsualune süütegu toime ei pane, kuid mille andmiseks ülemal seaduslik õigus puudus, täidetakse vastuvaidlematult. Tagajärgede eest vastutab käsuandja.*

§ 18. *Kaebust antud käsu peale võib tõsta ainult peale käsu täitmist, välja arvatud § 16 ettenähtud kuritegelised käsud, kus käsk täitmata jääb ja järgmisele ülemale asjast ette kantakse.*

§ 19. *Kui käsualune sõdur saab kaks või rohkem käsku, mis üksteise täitmist takistavad, kannab ta iga järgneva käsu andjale eelmistest täitmata käskudest ette. Kui aga selle peale vaatamata viimase käsu andja nõuab oma käsu viibimata täitmist, siis täidab selle käsualune sõdur. Vastutus langeb siin ainult käsuandja peale.*

Täitmata jäänud käskudest kannavad ette igal juhtumisel selle andjale nii käsusaaja, kui ka see, kelle käsul ennem antud käsk täitmata jäi.

§ 20. *Käsud antakse reeglina alluvuse järjekorras.*

Otse kõrgemalt ülemalt saadud käsust peab käsusaaja vahetule ülemale esimesel võimalusel ette kandma.

§ 21. *Käskude täitmisel kaitseväelased on kohustatud üksteisele abiks olema nõu ja teoga, kui see nende otseste ülesannete täitmist ei takista.*

§ 22. Lohakas, hooletu ja mitteõigeaegne käsutäitmine on karistatav.

7. Sõdurite üldkohused.

§ 102. Iga sõdur peab olema alati ja kõikjal erksa ja mehise väljanägemisega, samasuguste liigutustega, sõjamehelikult uhke hoiakuga ja esinemisega ning kainete kommetega.

Sõdurid peavad ennast *ülal pidama distsipliini nõuetele ja viisakuse reeglitele vastavalt*, mitte üksi ülemate, vanemate ja kaasteenijate, vaid ka eraisikute vastu.

Nad ei tohi osa võtta mingisugustest korra-
tustest nagu tülid, kakelused jne.

§ 103. Kui sõduri poole pöörab teenistuse kohuste täitmisel olev politseinik või mõni muu üldise korra valvur abi saamiseks, siis on ta kohustatud temale kõigiti abiks olema, kui ta ise samal ajal ei täida oma ülemuse sarnast käsku, mis abiandmist ei võimalda.

§ 104. Sõduritel on keelatud: a) ülemuse loata lahkuda oma kasarmu piirkonnast, b) kasarmu piirkonda tuua ja laiali laotada maksva riigikorra vastu sihitud kihutus- ja muud keelatud kirjandust ja kirjutusi; d) ärisid ja ettevõtteid isiklikult juhtida.

Ajateenijatele peale selle on keelatud elada väljaspool kasarmut, välja arvatud puhkusel viibimise ajal, ja *kanda erariideid*. Kuid erariiete kandmine *puhkuse ajal* on ajateenijatele sunduslik niisuguste tööde juures, mis vormiriideid rikub.

§ 105. Aineliste huvidega seotud mängudest võib mängida ainult neid, mis on lubatud väeosa ülema korraldusega.

§ 106. *Haigusi ei tohi varjata*, vaid nendest peab igal juhtumisel viibimata ette kandma vahe-
tule ülemale.

Isiklise puhtuse eest peab hoolt kandma järgmiselt:

— *hommikul* üles tõustes kohendama ära oma voodi; vaadata üle ja kui tarvis puhastada temale välja antud või hoole alla usaldatud relvad, puhastada riided, läikivad nõöbid, rakmed, saapad; parandada, mis on katki ehk rebenenud. Peale selle pesta suu, käed, nägu, kael ja kui võimalik ka keha pealne osa. Kuivatamiseks peab tarvitama tingimata oma käterätikut. Peale pesemise ilmuda hommikusele ülevaatusele;

— *saunas* peab käima võimalikult kaks korda kuus, peale selle suvel suplema võimalikult sagedasti, kuid tingimata selleks määratud ajal ja kättenäidatud kohal, et hoiduda uppumast;

— *käed ja jalad* olgu puhtad, küüned lühikeseks lõigatud ja küünealused puhastatud, habe korralikult aetud;

— *ihu- ja voodipesu* peab vahetama vähemalt üks kord nädalas; jalarätte või sokke — vähemalt kaks korda nädalas. Niisket pesu või jalarätte tarvitada on keelatud;

— *peale õppusi ja õhtul enne magama heitmist* peab tingimata suu, käed, silmad, võimalust mööda ka keha pealmise osa ja jalad puhtaks pesema;

— *juuksed* peavad lühikeseks lõigatud olema, iseäranis tagant.

§ 107. *Väljaantud* relva, riided, rakmed, hobuseriistad ja muu riiklise varustuse peab alati täieliselt korras hoidma järgmiselt:

— *oma relva* hoidma ja puhastama nii, kui see on ette nähtud vastavates erimäärustes ja juhtnöörides ja peast teadma relva numbri;

— *riideid* kandma hoiduvalt, neid korralikult parandama, plekid õigel ajal kõrvaldama ja hoidma riideid selleks määratud kohal;

— *jalatsid* peavad alati rännakuks kõlbuli-

kud, täiesti korras ja puhtad olema. Saabaste sagedane määrimine on tarvilik;

— peab korralikult üles tegema *voodi*, *voodiriided* vähemalt kord nädalas selleks määratud päeval tolmust kloppima ja tuulutama. Magadiskoti ja padja all on keelatud mingisuguseid asju hoida;

— *kapp* ja *kast* peavad olema puhtad, asjad neis korralikult kokku pandud ja laotud.

Musta pesu ja *saapaid* peab *hoidma teistest asjadest eraldi*.

Isiklik kapp ja *kast* tulevad *hoida lukus*.

— *ööks* peab seljast võetud *riided*, *jalarätid* (*sokid*) ja *pesu* korralikult kokku panema ja nõutud korras asetama selleks määratud kohale.

§ 109. *L a h k u d e s* kompanist (*patareist*, *eskadronist*) *haigemajasse*, *komandeerimisele*, *puhkusele* või *aresti*, peab *mittekaasavõetava riiklise varustuse* ja *isiklised asjad ära andma vahetule ülemale*.

8. Kaitseväe kombed.

1. Üldised alused.

§ 110. *Kaitseväe kombed avalduvad sõjaväelise viisakuse reeglite täitmisel, üksikute kaitsevaelaste ja meeskondade tervitamisel, vastastikku nimetamisel, tervitus- ja soovsõnadega, ettekandega esinemisel ja enese esitamisel, omavaהלise läbikäimise viisides ja tseremoniides.*

§ 111. *Kaitseväe komete otstarve on mõjuda kasvatavalt, väljendada kuuluvust ühisesse perre ning sellega kõvendada sisemist sidet.*

Nad arendavad distsipliinitunnet, aitavad luua ja alal hoida tarvilist vahetule ülemate ja alluvate vahel ning mõjuvad kaasa kaitseväe hea kuulsuse ja lugupidamise võitmiseks kaaskodanikkude silmis.

§ 112. Määrustikus ettenähtud *kaitsevää kommete mittetäitmine* või lohakas täitmine loetakse distsipliini rikkumiseks ning *on karistatav*.

§ 114. *Käsualused* (nooremad) peavad meeles pidama, et ülem (vanem) jääb ülemaks (vanemaks) igal ajal ja kohal, sellele vaatamata, kas ta viibib vormis või erariides.

Kui käsualusel (nooremal) on tegemist temale tundmata *erariides ülemaga* (vanemaga), siis ta on kohustatud temale alluma sellest silmapilgust peale, kui viimane oma isiku käsualusele (nooremale) kindlaks on teinud.

2. Sõjaväeline viisakus.

§ 116. Ülema (vanema) ees peab teenistus- asjade ajamisel seisma seisangus „valvel“.

§ 117. *Käsusaamisel* käsualused ja nooremad väljendavad käsust arusaamist ja kindlat tahtmist käsku täita ütelusega: „*Saan aru, härra kindral*“, kolonel jne. Kui aga käsk käsusaajale *ei ole küllaldaselt selge*, ütleb ta käsuanadjale: „*Ei saanud aru, härra kindral*“, kolonel jne.

§ 119. Ülema (vanema) *lähenemisel* käsualused (nooremad) peavad püsti tõusma ja ülemat (vanemat) sõjaväeliselt tervitama. Avalikkudes kohtades istuvad nad peale selle ilma erilise loata.

§ 120. *Kohates ülemat* (vanemat) mitte teenistuse alal on lubatud tema ees seista ja kõnelda vabalt, kuid viisakalt. Ametliku jutu alustamisel peab käsualune (noorem) asuma „valvel“ seisangusse.

Kui seal juures käsualusele (nooremale) luba või märku anti istuda, ei tõuse ta jutu jätkamisel enam püsti.

Istet peab võtma kohe peale sellekohase loa või märguandmise.

§ 121. *Kui ülem* (vanem) *pöördub käsualuse*

poole tervitusega, küsimusega või temaga juttu alustab, pöörab käsualune end riiviliselt tema poole, tervitab ja jääb valvel seisangusse.

§ 122. Kui käsualusel (nooremal) on vaja ülema (vanema) poole pöörata peakattes, läheneb ta taktsammul, jäädes seisma *kahe sammu kaugusel* ning ühes jalajuuerepanemisega tõstab käe tervituseks. Käe laseb alla siis, kui ülem (vanem) on vastu tervitanud ja käe alla lasknud.

§ 123. Juhtumisel, kui käsualune (noorem) ilmub kõrgemale ülemale või tundmata vanemale, *alustab ta juttu enese esitamise*ga ja kannab selgelt ja lühidalt ette ilmumise põhjuse.

Ilmumisel vahetule ülemale ja tuntud vanemale jääb esitamine ära.

§ 126. Ülema (vanema) *hüüde või leppemärgi järele* käsualused (nooremad), kes asuvad väljaspool rivi, pöörduvad kiiresti tema poole, tervitavad ja jäävad valvel seisangusse, kuni ülem (vanem) on oma käsu avaldanud.

§ 127. Ülemaga (vanemaga) *kõnelema* peab viisakalt ja rahulikult, selgelt, parajalt valju häälega ja loomuliku tooniga, sealjuures temale kindlalt ja julgelt silma vaadates.

See nõue on maksev ka ettekannete tegemisel ülemale.

Ülema küsimusele jaatavalt vastatakse „*just nii*“, juure lisades vastava selgituse; eitavate vastuste juures tarvitatakse küsimuse kohast selgitust eitavas vormis (näiteks: *just nii, käisin — täitsin, tegin, või ei käinud, ei teinud, härra kindral, kolonel jne.*)

Kui ülem soovib juttu lõpetada, ütleb ta: „*See on kõik!*“

Jumalagajätmiseks käsualune (noorem) tervitab ülemat (vanemat) sõjaväeliselt, pöörab riiviliselt ümber ja lahkub. *Pööre tehakse peale tervitusvõtet.*

§ 128. *Sinatamine* kaitseväelastele teenistuse alal on keelatud vaatamata nende isiklikele suhetele.

§ 129. Enne sisseastumist ülema ja vanema elu- või tööruumi, peab uksele mõõdukalt koputama. Sisse astuma alles siis, kui seestpoolt jaatavalt vastatakse. Koputamise peale jaatavat vastust saades pole sisseastumiseks enam tarvis luba küsida, vaid ilmutakse otsekohe, kellele tarvis.

Samuti pole tarvis luba küsida ruumist läbimiseks, sealt lahkumiseks ja kellegi poole pööramiseks, kui see sealviibivat kõrgemat ülema (vanemat) ei sega (segada võib näiteks, kui jutu- või lauakaaslaste poole pööratakse, jne.).

Kui ülem (vanem) töö juures olles või kellegi kõneledes kohe tema juure ilmuva käsualuse (noorema) tervitusele ei vasta, siis ootab viimane peale tervitust eemal, kuni temale tähelepanu pööratakse ja esineb alles siis harilikus korras.

§ 130. *Kitsal kohal* (uks, trepp, purre) ülema (vanemat) kohates peab käsualune (noorem) seisma jääma, et ülem (vanem) temast võimalikult lähedalt mööda pääseks.

Ülemaga (vanemaga) ühes liikudes, liigub käsualune (noorem) harilikult ülemast vasakul pool, jättes vabaks kõnnitee.

Kitsastel kohtadel lastakse vanem ees minna.

§ 131. *Linna tänavatel* ja avalikkudes kohtades kõik kaitseväelased on kohustatud end korralikult ülal pidama. Sealjuures kätte pükste taskus pidamine on keelatud.

§ 132. *Talimütsi klapid* lastakse alla ja palitukrae tõstetakse üles õppustel ja tööl olles ainult ülema korraldusel.

Ilusa ja pehme ilmaga on keelatud mütsi-klappe alla lasta ja palitukraed üles tõsta.

§ 133. Peale puht sõjaväeliste viisakusreeglite kaitseväelased on kohustatud teadma ja täitma ka kõiki üldiseid viisakusreegleid.

3. Kaitseväelaste vastastikune nimetamine.

§ 134. Käsualused ja nooremad peavad ülemaid ja vanemaid nimetama *auastme nimetusega*, selle ette lisades *härra kindral*, härra kapten, härra allohvitser jne.

Liitnimetusega auastmete juures jäävad ära auastme liigi lisanimetused, näiteks: kindralmajor — kindral, nooremleitnant — leitnant, noorem all ohvitser — allohvitser.

Sõjaväe ametnikke, ametmehi ja eraisikuid nimetatakse nende käsualuste ja nooremate poolt *ameti nimetusega*, näiteks: *härra majandusülem*, härra laekahoidja.

Kui ametmehel on auaste ja selle välised tunnusmärgid, siis nimetatakse teda selle auastme nimetusega (härra allohvitser, härra veltveebel)

§ 135. Ülemad (vanemad) nimetavad käsualuseid (nooremaid) ja kõik kaitseväelased ühes auastmes vastamisi üksteist auastme (ametastme) ja perekonnanimega, kui perekonnanimi teada ei ole — auastme (ametastme — ametnik, ametmees) järele.

4. Sõjaväelised tervitus- ja soovsõnad ja vastused neile.

§ 137. Kaitseväe tervitus- ja soovsõnadel on suur *kasvatusline* tähtsus ja neid võivad teistele kaitseväelastele ütelda ainult ülemad, kuid mitte kõrgemate ülemate juuresolekul.

§ 139. *Rivis*, koondatult kui ka üksikult vastajad kaitseväelased lisavad tervitus- ja soovsõnade vastusele juure tervitaja auastme (ametastme) nimetuse.

Näiteks: rügemendiülema tervituse peale — „Tere, 2. pataljon“, vastab pataljon: „Tervist, härra kolonel“; kompaniiülema tänuavaldusele: „Täna tehtud töö eest!“ — vastab kompanii: „Meie kohus, härra kapten!“ jne.

§ 140. Ülema tervitussõnade (soovsõnade) peale vastavad käsualused, kelle kohta need käivad, kooris, ühtlaselt ja kõlavalt, kuid loomuliku tooniga ja sõnu silpidesse jaotamata.

Tervitussõnu (soovsõnu) öeldakse ja nende peale vastatakse tervitusseisangus.

§ 141. Harilikud tervitus- ja soovsõnad on: „Tere! Jätku leivale! Tervitan aastapäeva puhul!“ ja vastused neile: „Tervist! Jätku tarvis! Täna!“

Elada lastes Vabariigi Valitsust (kõrgemat ülemat, külalisi) vastatakse: „Elagu! Elagu! Elagu!“

5. Üksiktervitamise viis ja kord mitmesugustel juhtumistel.

§ 142. Tervitamine kaitseväes on eranditult vastastikune, kusjuures käsualune (noorem) tervitab esimesena.

Kaitseväelased ühes auastmes (ametastmes) tervitavad üksteist ühel ajal; enam distsiplineeritud ja viisakam tervitab niisugusel juhtumisel esimesena, kui ta teises märkab viivitust.

Keegi ei või vabandada tervituse ja viisakuse reeglite mittetäitmisel tähelepanematuslega.

§ 143. Tervitamine sünnib alati „valvel“ seisangus, välja arvatud erilised juhtumised (taktikalised õppused, manöövrid).

Tervitamine peab sündima kiire energilise liigutusega ja vastastikku silma vaatamisega. Tervitusvõte peab olema täpsalt reeglipärane. väljendama sõjamehelikku kindlust ja iseteadvust, kuid olema vaba ebaloomulikust pingutusest.

§ 144. *Kohapeal tervitamisel tuleb alati pöör-
duda tervitatava suunas, liikumisel — pöörata
nägu tervitatava poole.*

§ 145. *Eemalt möödudes tervitavad üksused
kuni 50 meetri, üksikud kuni 25 meetri kaugu-
seni.*

§ 146. *Peakatteta kaitseväelased liikumisel
tervitavad ja vastavad tervituse peale järgmiselt:
— ohvitserid ja üleajateenijad mööduka
kummardusega ühes pea pööramisega tervitatava
suunas;*

*— ajateenijad — „valvel“ seisangu võtmisega
ja pea pööramisega tervitatava suunas, kusjuures
„valvel“ seisangu võtmine ja pea pööramine
peab olema järsk ja selgelt märgatav.*

*Paigal olles tervitatakse samuti, kuid tervi-
tatava suunas pööratakse kogu kehaga.*

*Ülema (vanema) juure ilmunisel tervitavad
kõik ilma peakatteta kaitseväelased „valvel“ sei-
sangu võtmisega.*

§ 147. *Vormis on kaitseväelastel keelatud
teretamiseks mütsi maha võtta.*

§ 148. *Eesti Vabariigi, samuti ka välisriikide
hümnide ametlikku ettekandmist kaitseväelased
on kohustatud kuulama tervitusseisangus.*

§ 150. *Sõidu- ja veoriistadel tervitatakse istu-
des, välja arvatud raudtee ja tänavaraudtee vagu-
nid ja laevad, kus tervitatakse püsti.*

*Autojuht, mootor- ja jalgrattur sõidu ajal ei
tervita.*

*Kaitseväelased, kellel mõlemad käed on kinni
hobuse juhtimisel või pakkide kandmisel, tervi-
tavad samuti nagu tervitamisel peakatteta
(§ 146).*

*Kui pakikandmisel parem käsi on kinni, võe-
takse pakk vasakusse kätte ja tervitatakse üldi-
ses korras.*

Kaitseväelased, *kellel on käes püss*, kerge kuulipilduja, signaalsary või trumm, tervitavad ainult pea pööramisega.

Rihmalevõetud relvaga tervitatakse samuti kui relvata.

§ 151. *Välisriikide sõjaväelasi* tervitatakse samade reeglite järele kui oma kaitseväelasi.

Viisakus nõuab, et külasviibivaid välisriikide ohvitseri meie kaitseväelased oma auastmele vaatamata tervitaksid esimestena.

§ 152. *Kohtamisel matuserongiga*, surnu puu-särgi kohale jõudes, avaldatakse tervitusega surnule oma viimset lugupidamist.

§ 153. *Jalutamisel avalikkudes kohtades* tervitatakse ainult esimesel kohtamisel.

§ 154. *Teatrisaalides, kinodes, loengutel ja koosolekutel*, kus tervitus võib segada, jääb see ettekannete ajal ära.

Väeosade lippe tervitatakse hariliku korra järele.

6. Meeskondade tervitamine.

§ 156. *Kõrgema ülema juuresolekul nooremale ülemale tervituskäsklust ei anta*. Näiteks: kompanii-, patarei-, eskadroniülema juuresolekul rühmaülemale.

§ 163. Tervituskäsklust kaitseväe osadele ei anta taktikalistel õppustel ja manöövritel, peatustel rännakul, lippude ja surnute saatmisel. Kuid tervitavad üksikud kaitseväelased, kelle poole neil juhtumistel ülemad (vanemad) pööravad.

§ 166. Kui rivist möödumisel ülem pöörab rivis asuva kaitseväelase poole, ei tõsta viimane kätt tervituseks, vaid *võtab valvel seisangu*.

§ 167. *Käskluse järel* tervitavad mitte ainult rivistatud, vaid üldse koos tegutsevad kaitseväelased, näiteks: rivitutel õppustel, töodel, kasar-

mates, laagris jne. Neil juhtumistel iga kaitsevälane tervitab samuti kui üksikult.

Tervituskäskluse annab kõige vanem kohalolijaist või kes esimesena ülemat tähele pani.

§ 169. *Lõunavaheajal, kui meeskond puhkab, ja peale õhtust loendust ruumides tervituskäsklust ei anta.*

7. Kaitseväe jaotus.

§ 184. Kaitsevägi jaguneb maa- ja mereväeks.

M a a v ä g i jaguneb jala-, suurtüki-, soomus-, ratsa-, inseneri- ja lennuväe liikidesse.

M e r e v ä g i jaguneb kaitselaevastikuks, kaldaosaks ja merekindlusteks.

Väeliigid jagunevad iseseisvateks väeosadeks. Mitmete väeliikide üksuste koondused moodustavad diviisi.

§ 185. *J a l a v ä e r ü g e m e n t* jaguneb pataljonideks; pataljonid kompaniideks; kompaniid rühmadeks; rühmad jagudeks.

§ 186. *S u u r t ü k i v ä g i* jaguneb gruppideks; grupp — patareideks; patarei — rühmadeks.

§ 187. *R a t s a v ä e r ü g e m e n t* jaguneb eskadronideks; eskadronid rühmadeks; rühmad jagudeks.

§ 188. *S o o m u s v ä e s* jaguneb rügement divisjonideks; divisjonid — soomusrongideks või kompaniideks.

§ 189. *I n s e n e r i v ä e s* üksik pataljon jaguneb kompaniideks; kompaniid — rühmadeks; rühmad — jagudeks.

§ 190. *L e n n u v ä g i* jaguneb üksikuteks lennudivisjonideks; divisjonid — salkadeks.

9. Toimkonnad.

1. Ööpäevase teenistustoimkonna koosseis.

§ 468. Julgeoleku, käskude ja korralduste täitmiseks ja sisemise korra tagamiseks määratakse rügemendis (grupis) *korrapidajad* ja üksus *erakorraliseks väljakutseks* 24 tunni peale.

§ 470. *Kompaniis* (patareis, eskadronis, komandos) määratakse korrapidaja ja tema abi;

ambulantsis — korrapidaja velsker;

rügemendi (grupi) *keskjaamas* — toimkonna telefonist;

tallides — tallide korrapidaja ja tarvilisel arvul talli valvureid.

2. Toimkondade ühtlustamine, määramine ja arvestamine.

§ 474. *Kompaniis* (patareis, eskadronis) ühtlustab toimkonnad rühmade vahel veltveebel.

§ 475. Toimkond määratakse eelmisel päeval enne *toimkonda minekut* ja antakse teada sõduritele *õhtusel loendusel*.

Ööl enne teenistustoimkonda minekut peavad toimkonda määratud kaitsevaelased teenistusest vabad olema. Toimkonda mineku päeval nad võtavad kõigist õppustest osa. Enne ööpäevasesse teenistustoimkonda minekut peavad nad aga vähemalt kaks tundi enne toimkonna vaatust vabad olema, et süüa, riideid ja rakmeid korraldada ja kohuseid korrata.

Peale 24 tundi vahetpidamata kestnud teenistustoimkonda vabastatakse toimkonnas olnud poole päeva õppustest ja töödest puhkuse otsarbel.

§ 476. Sõdurite toimkonnad märgib rühmanem rühma *toimkonnalehte*, missugune riputatakse üles rühma ruumi seinale. Toimkonna-

lehte märgitakse iga nime vastu kuupäev, millal ja missuguses toimkonnas keegi oli.

Karistustoimkonnad märgitakse ära kriipsu allatõmbamisega.

§ 477. Kõik järjekorralised toimkonnad peavad selleks määratud kaitseväelased *isiklikult* ära kandma. Järjekorda võib omavahel vahetada määraja nõusolekul.

3. Teenistustoimkonda minejate ettevalmistamine ja väljasaatmine toimkonna vaatusele.

§ 480. Pool tundi enne toimkonna vaatust kogub vana kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja kõik toimkonna vaatusele minevad sõdurid selleks määratud ruumi, kus veltveebel nende relvad, laskemoona, riided ja rakmed üle vaatab ja ilmsiks tulnud puuduste kõrvaldamiseks korraldused teeb.

§ 481. Toimkonna vaatlusel käivad kõik need teenistustoimkonda minejad, kelle toimkond vältab 24 tundi, välja arvatud kõõgi korrapidaja, korrapidaja velsker ja toimkonna telefonist, kes toimkonna vaatusele saadetakse ainult rügemendiülema (grupiülema) erilisel korraldusel.

Need, kelle toimkond vältab vähem kui 24 tundi, saadab veltveebel määratud ajaks, peale nende teadmiste kontrollimist, rügemendi (grupi) korrapidaja (tema abi) juure ülevaatusele.

Peale selle asuvad nad oma kohuste täitmisele.

§ 482. Kõõgi korrapidaja vahetatakse rügemendiülema poolt kindlaksmääratud ajal, nii et uus korrapidaja võtaks vastu järgmise päeva toiduained ja vana lahkuks korrapidamisest ajal, kui kõik toit tema poolt vastuvõetud toiduainetest välja jagatud.

4. Teenistustoimkondlaste üldkohused.

§ 484. Iga toimkond allub rügemendi (grupi) korrapidajale.

§ 486. *Korrapidajad* (välja arvatud toimkonna telefonist) *esinevad ettekandega*:

- a) ülematele, alates allüksuse (kompanii, patarei, eskadroni) ülema abist kõigile kõrgematele ülematele.
- b) rügemendi (grupi) korrapidajale, tema abile ja korrapidaja allohvitserile.
- b) oma allüksuse ohvitserile, kes esimesena ilmub.

Korrapidaja esitab end kõikidele ohvitseridele ning kaitseväe ametnikkudele, välja arvatud oma kompanii (patarei, eskadroni) ohvitserid.

Kui korraga tulevad mitu isikut, kellele korrapidaja peab esinema ettekandega või end esitama, teeb ta seda kõige vanemale neist (ameti järele).

§ 487. *Korrapidaja ei esine ettekandega ega esita end*:

- a) kõrgema ülema (vanema) juuresolekul tema käsualusele (nooremale) (näiteks: rügemendiülema juuresolekul kompaniiülemale);
- b) kompaniiülema (patarei-, eskadroniülema) juuresolekul, kui viimane ise esineb ettekandega või end esitab;
- d) rügemendi (grupi) korrapidajale, tema abile ja korrapidaja allohvitserile, selle ülema juuresolekul, kellele nemad ja korrapidaja üldises teenistuses korras alluvad (näiteks: pataljoniülema juuresolekul kompanii korrapidaja ei esine ettekandega rügemendi korrapidajale, kui viimane allub pataljoniülemale).

Kui ülem või vanem, kellele on ette nähtud ettekandmine või esitamine, ilmub korrapidaja valvepiirkonda, läheb korrapidaja temale vastu ja saadab teda kuni sealt lahkumiseni.

Esinemisel kantakse ette ainult need juhtumised, millest veel ei ole esitatud oma üksuse ülemale või rügemendi korrapidajale.

Korrapidajate näitlikud ettekannete vormid.

1. *Kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja ettekanne:*

Härra kolonel, 2-es laskurkompaniis (patareis, eskadronis) on kõik korras. Kompanii on taktikalistel harjutustel Raeküla raioonis.

Või: härra kapten, eile kella 24.00-ni linna lubatud noor Lepp ei ole seni tagasi ilmunud.

2. *Talli korrapidaja ettekanne.*

Härra kolonel, 3. patarei (eskadroni) tallis on kõik korras. Hobuseid nimekirjas 68, haigeid 2, sõidus 14, alal 52.

3. *Köögi korrapidaja ettekanne.*

Härra kolonel, 1-se pataljoni ühisköögis (2-se patarei köögis) on toidul 243 kaitseväelast. Valmistatakse hapukapsa-supp ja lihakotletid kartulitega.

Kõik on korras (või: oli see ja see juhtumus).

4. *Korrapidajate ettekanded vahetusel.*

Härra veltveebel, 2-se patarei (eskadroni) korrapidamise olen üle annud.

Härra veltveebel, 2-se patarei (eskadroni) korrapidamise olen vastu võtnud (või: vastuvõtmisel tulid ilmsiks järgmised väärnähtused ...).

§ 488. Ööpäevases toimkonnas olejad kannavad ette kõigist ettetulnud juhtumistest korrapidajale, kellele nad toimkonna alal alluvad, viivitamata ning üksuse ülemale, kelle korrapidaja ollakse, tema tulekul üksusesse.

§ 490. *Kõigil toimkonnas olijatel on keelatud võõraid vastu võtta ja alkoholilisi jooke tarvitada.*

5. Toimkonna relvastus.

§ 491. Kõik teenistustoimkondlased peavad varustatud olema *püssiga ühes täägi ja vahtkonna padrunitega*, välja arvatud korrapidajad köögis. Päeval võivad nad olla ainult täägiga, kuid *püss peab olema alati käepärast.*

Köögi korrapidaja on relvastatud ainult täägiga.

Väeosa ülem määrab ära, millal püssid peavad laetud olema.

6. Ühisköögi korrapidaja.

§ 539. Eraldi köögi korrapidaja määratakse väeosäilema äranägemisel ühiskööki siis, kui toidul on rohkem kui üks kompanii (patarei, eskadron). Vastasel korral täidab neid kohuseid kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja.

Köögi korrapidajateks määratakse ajateenijad allohvitserid, kapralid ja paremad reamehed.

Köögi korrapidaja allub rügemendi (grupi) korrapidajale ja toitlustaja allüksuse veltveebile. Temale alluvad kokad ja köögi töölised.

§ 540. Peale õhtusööki, väeosa ülema poolt määratud kellaajal, läheb tema kööki ja *võtab vanalt korrapidajalt vastu:*

- toidu kontrollraamatu;
- köögis olevad juhtnöörid;
- köögis ja söögitoas oleva inventari (kui viimane on köögi juures) ja sööginõud inventari nimestiku järele.

§ 541. *Vastuvõtmisel* ühisköögi korrapidaja vaatab järele, et köök, selle sisseseade ja nõud puhtad ja korras oleks.

Peale korrapidamise vastuvõtmist ilmuvad uus ja endine korrapidaja toitlustaja allüksuse veltveebli juure ettekandega korrapidamise üleandmisest ja vastuvõtmisest, kusjuures uus korrapidaja veltveeblile ette kannab kõigist puudustest, mis vastuvõtmisel ilmsiks tulid.

§ 542. Veltveebliilt saadud järgmise päeva *toiduainete päevalehe* järele võtab ta toitlustajalt välja need toiduained, mis õhtul käes peavad olema.

Peale tööde lõpetamist köögis, lukustab köögi ukse ja jätab võtme enese kätte.

§ 543. *Hommikul* ühisköögi korrapidaja avab köögi ja ilmub ühes kokkadega kööki, võtab välja toitlustajalt toiduained isiklikult päevalehe järele ja on nende katlassepanemise ja toiduvalmistamise juures.

Toiduainete päevalehe peab ta köögis määratud kohal.

Ta hoolitseb, et *toit määratud ajaks* valmis oleks.

Ta viibib kõige aja toiduvalmistamise ja portsjonitesse jagamise juures.

Ta peab toidu kontrollraamatut.

Igakord enne toiduainete kaalumist peab ta kaalud juuresolevate pommidega üle kontrollima.

Õhtusöögiks määratud kergesti rikkiminevad toiduained võtab ta välja peale lõunasööki.

§ 544. *Peale õhtusöögi väljajagamist* laseb ta köögi katlad, nõud ja sisseseade täieliselt puhastaks pesta, asjad oma kohtadele panna ja annab korrapidamise määratud ajal uuele korrapidajale üle.

§ 545. *Ta vastutab*, et köögis valitseks alati täielik puhtus ja kord, et toiduainetega ümber-

käimine sünniks puhtalt, et kokad ja töölised oleksid korralikult ja puhtalt riietatud, käed puhtaks peseks ja köögi tarvis väljaantav pesu oleks puhas ja olemas ettenähtud määral.

Ta valvab, et toidu proovimise nõud alati puhtad ja määratud kohal oleksid, et puid ei laotaks pliidi peale, neid köögis ei lõhutaks ja katla alla pandaks ainult lühikeseks lõigatud ja lõhutud puid.

§ 546. *Erilise hoolega valvab ta, et köögis ei tuleks ette mingisuguseid kuritarvitusi, isearanis paneb tähele liha ja rasvaaineid.*

Ta vastutab, et *toidu väljajagamisel* köögis valitseks kindlaksmääratud kord ja jagamine sünniks õiglaselt.

Ta ei luba kõrvalistel isikutel kööki tulla ega seal viibida.

Ta vastutab, et *hiljemsööjate toit hoitaks alal* soojas kohas tarvilisel määral ja headuses.

Tule kustutamiseks ei luba ta katelde alla vett loopida.

§ 547. Kõigist väärnähtustest ja ettetulnud juhtumistest kannab ette väeosa korrapidajale ja toitlustaja allüksuse (kompanii, patarei, eskadroni) veltveeblile.

7. Kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja.

§ 550. *Kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja allub* rügemendi (grupi) korrapidajale ja kompanii (patarei, eskadroni) veltveeblile.

Temale allub kompanii (patarei, eskadroni) toimkond (tema abi, valvurid, töölised, koristajad jne.).

§ 551. Toimkonna vaatuselt tagasi tulles teatab ta veltveeblile väeosa korrapidaja poolt tehtud korraldustest. Peale selle võtab ühes abiga vastu endiselt korrapidajalt:

- a) kõik täitmata korraldused, mis antud vanale korrapidajale;
- b) korraldused ja teated väljasolevate või väljasaadetavate komandode toimkondade kohta;
- d) kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja märkuste raamatu (raamat peetakse vaba vormi järele);
- c) väljalubatute raamatu;
- g) külaliste raamatu;
- h) haigete raamatu;
- i) korrapidaja juhtnõride kausta;
- j) kõik korrapidaja hoole all oleva varanduse, vastavate tabelite järele.

§ 522. Korrapidajal peab olema tarvitamiseks välja antud: sisemäärustik, vile, laud lukustatava sahtliga, taburett, voodi ühes madratsi ja tekiga, püssi püramiid, kirjutusabinõud, joonelaud ja seinakalender. Samuti peavad tema käes olema: päevakord, öölampide tabel, külaliste vastuvõtmise reeglid ja söömise järjekorra leht. Tema alalise asukoha läheduses peab olema kompanii telefoni aparaadi harukell.

§ 553. Tema hoole all on kompanii (patarei, eskadroni) välisuste, kompanii (patarei, eskadroni) üldiseks tarvitamiseks määratud tubade ja pööningu võtmed.

Vastavalt väeosa ülema korraldusele võivad olla kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja hoole all kinnipitseritud kastikeses relvade ja varaaida võtmed.

§ 554. Korrapidamise vastuvõtmisel ilmsikstulnud väärnähtuste kohta teeb uus korrapidaja märkuse korrapidaja raamatusse, vahetab ära endise korrapidaja abi ja on sellest momendist vastutav. Peale selle ühes vana korrapidajaga esinevad veltveebliile, ette kandes korrapidamise vastuvõtmisest ja üleandmisest.

§ 555. *Korrapidaja asub kompanii (patarei, eskadroni) ruumis võimalikult nii, et võiks oma valve all hoida kompani (patarei) välisused ja ruumid.*

Tema võib lahkuda kompanii (patarei, eskadroni) ruumist ainult teenistuse kohuste täitmiseks, jättes asemele abi.

§ 556. *Ta valvab sisekorra reeglite, kõikide juhtnööride ja käskude õigeaegse ja korrapärase täitmise järele.*

Ta valvab kompanii (patarei, eskadroni) ruumis olevate relvade, riikliku ja isikliku varanduse korrapärase hoidmise järele ning ei luba neid välja viia ilma sellekohase loata.

Ta vastutab kompanii (patarei, eskadroni) ruumides puhtuse, õigeaegse ja korrapärase kütmise, tuulutamise ja valgustamise eest; ei luba elektrivoolu või teiste valgustusainete raiskamist.

Ta valvab, et kompanii (patarei, eskadroni) toimkond täidaks korralikult oma kohuseid ja vahetab toimkonda kuuluvaid isikuid määratud ajal.

Õhtusest loendusest hommikuse äratuseni vastutab valvealuste ja kasarmuarestiga karistatute alalolemise eest. Samuti on tema kohustatud oma korrapidamise ajal, eriti öösi ning siis, kui kantsleis kedagi ei ole, vastama iga telefoni väljakutse peale.

§ 557. *Tema kohus on kõiki korraldusi teha päevakorra õigeaegselt täitmiseks.*

Ta äratab määratud ajal kaitseväelased, rivistab neid hommikusele ülevaatusele, õppustele, söögile saatmiseks ja õhtusele loendusele.

Ta kogub kõik pompaniist (patareist, eskadronist) väljasaadetavad komandod ja toimkonnad ning määratud ajaks esitab need veltveblile.

Erakorraliste töötoimkondade nõudmisest kannab ette veltveblile.

§ 558. Kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja annab enne toidu väljaandmist kõõgi korrapidajale kaitsevaelaste nimekirja, kellele on tarvis toit alal hoida, ära tähendades, millal võib neid süüma oodata. Ta viib sõdurid süügituppa, jääb sinna süügi ajaks ja valvab, et süügi välja jagamine ja laudade katmine oleks tehtud korralikult.

Kui teist korraldust ei ole, lahkuvad kaitsevaelased süügituust üksikult.

Kui süügituba ei võimalda kompanii (patarei, eskadroni) ühissüümist, tehakse seda osade kaupa.

§ 559. Korrapidaja kannab väljalubatute raamatusse kõik väljalastud sõdurid, ära märkides nende mineku ja tagasituleku aja.

Komandodena väljaminejatest kannab ta sisse ainult meeskonna ülema, tähendades ära tema nime taha meeskonna arvu.

Ta peab külaliste raamatut ja esitab need veltveeblile hommikul määratud ajal.

§ 560. Määratud ajaks kogub haiged, kirjutab haigete raamatusse, rivistab üles ja esitab nad veltveeblile.

§ 561. Ta kannab ette rügemendi (grupi) korrapidajale ja veltveeblile kõigist ettetulnud juhtumistest, komandode väljasaatmisest ja tagasijõudmisest. Veltveeblile kannab ette ka rügemendi (grupi) korrapidaja ja ülemate poolt tehtud korraldustest.

Ohvitseride ilmunisest kompanii (patarei, eskadroni) ruumi teatab ta veltveeblile. Rügemendiülema (grupiülema) ja kõrgemate ülemate ilmunisest laseb ette kanda ka rügemendi (grupi) korrapidajale.

§ 562. Magamaheitmisest kuni hommikuse äratamiseni korrapidaja lukustab eluruumide välisused ja avab nad ainult maksmapandud reeglite järele.

§ 563. *Alarmi korral* äratatakse ta kõik magajad, erakorralise väljakutse korral — vastava allüksuse üles.

Tulekahju korral teeb ta korraldused tule kustutamiseks ja kui see ähvardab inimesi, relvi ja varandust, võtab tarvitusele abinõud nende päästmiseks.

§ 564. Puhkuselt, komandeerimiselt, haigemajast jne. tagasiilmunud ajateenijad vaatavad ta üle ja kannavad ette nende ilmutamisest veltveebliile.

§ 567. Kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja võib öösel vaheldamisi oma abiga magada, rügemendiülema (grupiülema) erikorralduse alusel.

Niihästi korrapidaja kui ka abi võivad *magada ainult korrapidaja voodis, riideid ja rakmeid ära võtmata.*

8. Kompani korrapidaja abi.

§ 568. Kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja abiks määratakse reamehi ja kapraleid.

Tema on kompanii (patarei, eskadroni) korrapidajale abiks kohuste täitmisel; korrapidaja äraolekul ja lubatud magamiseajal täidab ta kõiki korrapidaja kohuseid.

9. Kompanii valvurid.

§ 569. Kui kompaniis (patareis, eskadronis) on ette nähtud *valvurid*, siis nende kohused kinditakse pataljoniülema (grupiülema), kusjuures välisvalvurite kohuste aluseks võetakse garnisoni määrustikus ette nähtud valvurite kohused.

10. Talli korrapidaja.

§ 570. Talli korrapidaja *allub rügemendi (grupi) korrapidajale ja oma allüksuse veltveebliile. Temale alluvad talli valvurid.*

§ 571. Tema võtab vastu endiselt korrapidajalt andmed ohvitseride isikliste hobuste, samuti

allüksuses nimekirjas ja alalolevate, haigete kui ka nende hobuste kohta, kes pole täiel määral oma moona ära söönud.

Ta võtab vastu kõik juhtnöörid ja varanduse, mis on antud tema hoole alla.

Ta määrab kindlaks talli valvurite teenistuse järjekorra.

Ta käib talli läbi ühes uute valvuritega ja vana korrapidajaga. Peale selle ilmub ta ühes endise korrapidajaga allüksuse veltveebliile ja kannab ette korrapidamise vastuvõtmisest ja tähelepanud väärnähtustest.

Ta valvab kõigi määruste ja juhtnööride täitmise järele tallis.

§ 572. Talli korrapidaja vastutab tallide julgeoleku, korra, puhtuse, õhupuhtuse, valgustuse, varanduse ja sisseseade eest.

Ta vastutab, et hobused oleksid seotud vastavalt nõuetele, et õhku värskendataks ka öösi ja et tallis ei oleks läbitõmmet, eriti nende hobuste juures, kes tulid sõidult või töölt.

Ta hoolitseb, et temperatuur talvel, sügisel ja kevadel ei oleks üle $+ 9^{\circ}$ C ja et tallis ja läheduses ei oleks müra, mis rikub hobuste rahu.

§ 573. Ta vastutab korra eest hobusemoona väljajagamisel, söötmisel, jootmisel ja puhastamisel, et sõidust tulnud hobused ja nende rakmed saaksid puhastatud, et neid hobuseid enne tema korraldust ei söödetaks ega joodetaks.

Ta vastutab, et talli valgustamiseks tarvita- taks ainult elektrit või kinniseid laternaid (tormilaternaid), ja et keegi tallis hobustega toorelt ümber ei käiks.

Ta ei luba kedagi tallis ja ligiduses suitsetada ega lahtise tulega käia.

§ 574. Kui hobune jääb haigeks tiirudesse või mõnda teise äkilisse haigusse või saab vigastusi, annab ta esimest hädaabi, kutsub viibimata ko-

hale veterinaar-velskeri ja kannab juhtumisest ette veltveeblile.

Veltveebli käsul saadab ta haiged hobused ravitsuspunkti.

§ 575. Talli korrapidaja peab hobuste kontrollraamatut ning peab teadma igal ajal, kui palju hobuseid on nimekirjas, alal, teenistuses, haigeid tallis ja ravitsusepunktis ning nende haigust.

Vastava loata ta ei luba ühtki hobust tallist välja viia.

Kõigist sündmustest tallis kannab ta ette rügemendi korrapidajale ja veltveeblile.

§ 576. *Tulekahju juhtumisel* võtab ta tarvitusele kõik abinõud tule kustutamiseks ja hobuste ja varanduste päästmiseks ning kannab ette viibimata rügemendi (grupi) korrapidajale ja veltveeblile.

Ta hoolitseb, et tallis oleks korras kõik *tulekustutamise abinõud* ja vesi, vastutab, et valvurid oskaksid nendega ümber käia.

§ 577. Talli korrapidaja *lubab talli ruumidesse:*

- kõiki ülemaid;
- oma rügemendi (grupi) ohvitseri ja arste;
- oma allüksuse allohvitseri ja sõdureid teenistuslikes asjus.

Kõiki teisi *lubab ta talli ruumidesse ainult siis, kui nad tulevad ühes oma väeosa ohvitseridega või arstiga või kui neil on selleks korrapidaja ohvitseri, allüksuse või rügemendiülema (grupiülema) luba.*

Õöseks lukustab ta talli välisüksed rügemendiülema (grupiülema) poolt maksmapandud reeglite järele.

§ 578. *Tallist teenistuse asjus või söömiseks lahkudes jätab ta asetäitjaks ühe valvureist.*

Ta *lubab valvureid kordamööda söömas käia.*

§ 579. Talli korrapidajal on öösi tallis lubatud magada rakmetes ja riietes, jättes enda asemele ühe valvureist.

11. Talli valvurid.

§ 580. Talli valvurid alluvad talli korrapidajale.

Nende arv määratakse kindlaks rügemendiülema (grupiülema) poolt allüksuse ülemate ettepanekul.

§ 581. Üks vahetus valvuritest on alati tallis hobuste juures, kuna teised vahetused asuvad allüksuse ülema korraldusel kasarmus või tallis.

Järjekorraline valvur võib tallist teenistuse asjus lahkuda ainult talli korrapidaja loal.

Valvurite vahetus sünnib allüksuse ülema poolt kindlaks määratud tunniaegadel talli korrapidaja korraldusel.

Vahetamisel endine ja uus järjekorraline valvur ühes talli korrapidajaga käivad läbi talli ruumid ja vaatavad järele, kas ei ole haigeid ja vigastatud hobuseid.

§ 582. Valvur valvab alaliselt hobuste järele, et nad lahti ei kisuks, päitseid ära ei viskaks ja tekki ei rebiks. Lahtikiskunud hobused on ta kohustatud kinni siduma viibimata. Ei lase hobustel end latrite ja vahepuude vastu hõõruda, asju närida ega ühteteist raiuda. Ta niisutab hobuste lakad korrapidaja käsul.

Öösiks pikendab ta ketid ja ohelikud, et hobustel oleks võimalik lamada ja pea aluspõhu peale panna.

Ta vastutab, et tallis ei oleks kära, sõdurid sinna asjata ei koguks ja et keegi tallis või läheduses ei suitsetaks ega lahtise tulega ei käiks.

§ 583. Korrapidaja käsul annab ta hobustele heinu, valvab, et hobused seisaks ja sööks vagusalt ja ei pillaks maha peakotte ega ajaks kaeru laiali.

Enne moona andmist koristab ta sõimed puh-taks ja korjab üles mahakistud heinad.

§ 584. Ta vastutab, et tallis oleks alati puh-tus ja kord. Koristab hobuste alt sõnnikut ja viib selle määratud kohta.

Ta hoolitseb, et hobuste all oleks ettenähtud määral aluspõhku.

§ 585. *Haigeksjäänud*, vigastatud, moona mitteärasöönud ja mittejoojatest *hobustest kan-nab ta ette viibimata talli korrapidajale.*

§ 586. *Järjekorraline valvur ei tohi tallis ma-gada ega lamada.*

10. Päevakord.

1. Üldised alused.

§ 587. Väeosa elu, tegevus ja õppetöö peab sündima *kindla kava* järele otstarbekohase ja täpse aja jaotusega; ainult siis annab see tarvi-likke tagajärgi, kasvatades sõdurites korraarmas-tust ja täpsust.

§ 588. *Päevakorras* määratakse kindlaks:

- hommikune äratus;
- hobuste puhastamine;
- ülevaatus;
- söögiajad;
- õppuste ja tööde algus ja lõpp;
- õhtune loendus;
- magamaheitmine ja üleminek öisele val-gustusele.

2. Hommikune äratus ja hobuste puhastamine.

§ 589. Äratus sünnib päevakorras kindlaks-määratud ajal. Harilikult 1—2 tundi enne õp-puste algust.

Pühapäevadel ja pühadel sünnib äratus üks tund hiljem, ratsa- ja suurtükiväe osades — ül-diselt 1 tund varem.

Kompaniis (patareis, eskadronis) sünnib äratamine korrapidaja vile ehk käskluse järele „üles“.

§ 591. *Aeg peale ülestõusmist kuni hommikuse ülevaatuseni* kasutatakse ära:

- riietumiseks;
- magadisasemete korraldamiseks;
- hobuste puhastamiseks, söötmiseks ja jootmiseks;
- riiete, rakmete ja jalatsite puhastamiseks;
- relvade ülevaatamiseks ja tarbekorral puhastamiseks;
- pesemiseks.

3. Hommikune ülevaatus ja aja kasutamine kuni õppuste alguseni.

§ 592. Kaitsevaelase tähtsam kohus on selle eest hoolitseda, et tema hommikusele ülevaatu- sele ilmudes täiesti korras oleks. Igasugused puudused peab kõrvaldatama juba õhtul enne magama minekut.

§ 593. *Aeg hommikusest äratusest kuni õppuste alguseni* kasutatakse ära:

- riietumiseks;
- magadisasemete korraldamiseks;
- hobuste puhastamiseks, söötmiseks ja jootmiseks;
- riiete, rakmete ja jalatsite puhastamiseks;
- relvade ülevaatamiseks ja tarbekorral puhastamiseks;
- pesemiseks;
- hommikuseks ülevaatuks;
- hommikusöögiks;
- haigete ambulantsi saatmiseks;
- eluruumide, teiste kõrvalruumide ja kompanii välispiirkonna puhastamiseks;
- õppuste eeltöödeks.

4. Söögi ajad.

§ 594. Kaitseväelastele antakse sööki kolm korda päevas, päevakorras ettenähtud aegadel.

§ 595. Kompaniiülema (patareiülema, eskadroniülema) poolt määratud ajal saadab kompani (patarei, eskadroni) korrapidaja söögiruumi tarvilise arvu sõdureid laudade katmiseks.

§ 596. Söögilauda asuvad sõdurid jao (rühma) kaupa.

Söögilaua peab olema tarvilisel arvul: supivaagnaid kulpidega, soolatoose, leivataldrikuid ning lusikas ja taldrik igale sõdurile. Kui antakse kaks sööki, siis ka praevaagnad ning nuga ja kahvel ja madal taldrik igale sõdurile; hommikusöögi ajaks peab olema laual kohvi kannudes ja igale sõdurile kruus või klaas ning tarbekorral madal taldrik, nuga ja kahvel.

Söögitoas peab olema nõu joogiveega või kaljaga ja kruusid seal juures.

§ 598. Peale sööki, kui teist korraldust ei ole, lahkuvad kaitseväelased söögiruumist üksikult, peale koristajate, kes ruumi puhastavad, lauad, sööginõud ja riistad sooja veega pesevad ja koh-tadele panevad.

5. Vaba aeg.

§ 604. Aeg peale õppuste lõppu kuni õhtuse loenduseni, laupäeval peale eluruumide pesemist, pühapäevadel ja pühadel peale hommikust koristamist ja ülevaatust on kaitsevälase vaba aeg (välja arvatud hobuste puhastamise aeg) kui ei ole erikorraldusi.

Vaba aega peab kaitsevälane kasutama kõigepealt oma asjade järelevaatamiseks ja korraldamiseks, siis kehalise jõu ja vaimlise tasapinna tõstmiseks võimlemisega, spordiga, mängudega, lugemisega, laulmisega jne., mis on kooskõlas sõduri kasvatuse nõuetega ja ei kutsu esile korrarikkumist ega tülitat kaasteenijaid ja ümbrust.

§ 605. Lõunavaheaeg ja aeg peale õhtust loendust kuni sundusliku magamaheitmiseni on puhkeaeg, millal keelatud mängud, laulmine ja jutuajamine, mis võib rikkuda üldist rahu. Ka ei anta sel ajal eluruumides käsklust „valvel“. Tervitamiseks tõusevad mittepuhkajad püsti.

6. Külaliste vastuvõtmine.

§ 606. Külaliste vastuvõtmine kasarmus on teenistusest vabadel kaitseväelastel lubatud tööpäeval lõuna vaheajal ja peale õppuste lõppu ning pühapäeval peale hommikust einet kindlaksmääratud tundidel. Vastuvõtmine võib sündida kuni kella 20.30.

Muul ajal võib külalisi vastu võtta ainult erakorralistel juhtumistel korrapidaja ohvitseri loaga.

Temal on ka õigus külalistele luba anda sõdurite teisi ruume vaadata.

Külalised kirjutatakse sisse külaliste raamatusse.

Öösiks võivad kasarmu piirkonda külalistest jääda kaitsevälased erakorralistel juhtumistel igakordse grupi korrapidaja loaga, kes annab seda vastavalt väeosaüleva juhtnõõridele.

Külalistel on keelatud kaasa tuua joovastavaid jooke, uimastavaid aineid, lubamata kirjan dust ja kaubelda ükskõik missuguste asjadega.

7. Õhtune loendus ja eha.

§ 608. Õhtuse loenduse ja eha aeg määratakse kindlaks väeosaüleva poolt vastavalt aastaajale ja kohalistele oludele, normaalselt kell 21. enne eha signaal „kogu“, mille järele korrapidaja

Loendusele kogumiseks antakse 15 minutit enne eha signaal „kogu“, mille järele korrapidaja rivistab kompanii (patarei, eskadroni) kindlaksmääratud kohale, asudes ise paremale tiivale.

Loendust peab veltveebel, hüüdes välja sõdurite nimed. Väljahüütav vastab „jah“.

Rühmavanemad, seistes kaks sammu oma rühma keskkoha ees näoga rühma poole, teatavad hüüde peale puudujate puudumise põhjustest.

Peale loendust avaldab veltveebel tarvilised korraldused, määratud karistused, järgmise päeva toimkonna ja loeb ette tarvilised paragrahvid käsukirjadest.

Signaaliga „eha“ pööravad rühmavanemad ümber, loendust toimetaja annab komando „valvel“ ja signaali lõpul lauldakse hümn (hümni sõnad vt. lisa nr. 1).

Signaali järele „lõpp“ lastakse rühmad laiali veltveebli korraldusel.

Suvel ilusa ilmaga peetakse loendust väljas ja väeosades, kus orkestrid olemas, lauldakse hümn orkestri saatel.

8. Magamaheitmine ja üleminek öövalgustusele.

§ 609. Üks tund peale õhtust „eha“ signaali peavad kõik kasarmu korras elavad sõdurid magama heitma, kasarmus minnakse üle öövalgustusele ja lukustatakse eluruumide välisuksed.

Öövalgustusele üleminekut kompanii (patarei, eskadroni) piirkonnas korraldab kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja.

9. Erakorralise väljakutse üksus ja alarm.

§ 612. Erakorralise väljakutse üksuse ülesanne on anda erakorraliselt nõutavaid vahtkondi, piilkondi, vahte, komandosid — tulekahjude, õnnetuste jne. juure saatmiseks.

Erakorralise väljakutse üksuse koosseisu kuuluvad sõdurid ei tohi kasarmust lahkuda.

Nad võivad magada, kuid relvad, riided ja kõik väljaastumiseks tarvilised abinõud peavad käepärast hoitama.

11. Kasarmu kord.

1. Kasarmu ruumid ja nende sisseseade.

§ 618. Igas eluruumis peab olema normaal olukorras iga inimese peale vähemalt 16 kubikmeetrit õhku ja põranda pinda vähemalt 4,5 ruutmeetrit.

Normaalne temperatuur eluruumides peab olema + 16° C kuni + 18° C.

Kompanii (patarei, eskadroni) ruumides peab normaal olukorras üldiselt olema: 1) valyeluste ja kasarmuarestis olevate tahvel — üks; 2) peegel — üks; 3) soojamõõtja, väline — üks; 4) seinakell — üks; ruumis, kus korrapidaja asub; 5) korrapidaja laud — üks, lukustatava sahtliga.

2. Kord ja puhtus kasarmu ruumis.

§ 619. Kasarmu ruumes peab olema puhtus, kord ja puhas õhk.

§ 620. Voodite väljanägemine peab terves allüksuses olema ühtlane. Voodi all võib hoida ainult isiklist kasti, aluskoti ja padja all asju hoida on keelatud. Samuti on keelatud voodites saabastega lamamine.

Voodilinasid vahetatakse vähemalt iga kahe nädala tagant, padjapööre iga nädal. Aluskotid, padjad ja tekid tuulutatakse ja klopitakse tolmust kord nädalas.

§ 621. Kapid mahutatakse voodite vahelc voodipeatsi juure. Nende juure peab olema vaba ligipääs.

Asjad kappides hoitakse kindlaksmääratud korras.

Riietenagid paigutatakse niiviisi, et võimalik oleks kõigil takistamatult oma riided kätte saada.

§ 622. Varustusasjad hoitakse harilikult järgmiselt:

relv — püramiidis määratud kohal,

rakmed — selleks määratud riiulitel, pealisriided — riietenagis rippepuudel.

Muu varustus, nagu pesu, saapad ja sõdurite isiklised asjad, hoitakse kappides või isiklistes kastides. Kantud pesu peab hoidma teistest asjadest eraldi, lukustatud üldkastides.

Leiba ja kergesti halvaksminevaid toiduaineid hoitakse erilistes kappides.

Riidenagid, kapid, isiklised kastid, relvade pesad püramiidides, lahtrid üldkastides ja kappides jne. peavad märgitud olema kaitsevaelaste isikliste numbritega. Kõik asjad peavad seda võrt teatult ja käepärast paigutatud olema, et neid igaüks ka pimedas ruttu üles leiaks.

§ 623. Keelatud on korralduseta asju hoida üldkappide ja kastide peal ja lüüa naeluste sisse. Üldiselt on keelatud hoida midagi ahjude peal ja nende taga, kleepida seintele, seinu või sisseseadet rikkuda, määrida või neile kirjutada, elektri sisseseadet torkida ja selle külge midagi riputada.

Põrandale sülitada on keelatud.

Suitsetada, puid lõhkuda, saapaid määrida ja relvi puhastada võib ainult selleks määratud kohtades. Eluruumes on keelatud riideid kloppida ja harjata.

Joovastavate jookide toomine kasarmusse ja nende tarvitamine seal on keelatud.

§ 624. Põrandad peavad puhtad olema.

Koristamisel pühitakse puhtaks kõik nurgad, simpsid, voodite ja kappide alused, koridorid ja trepid. Peale koristamist viiakse prügi välja ja

pühitakse tolm ustelt, akendelt ja kõigelt sisse-
seadelt.

Prügi puistatakse selleks määratud kastid-
desse. Prügi loopimine väljakäigukohta ja ah-
judesse on eriti keelatud.

Peale igapäevase ruumide koristamise peab
põhjalikult puhtaks pesema üks kord nädalas,
harilikult laupäeval peale õppusi, ruumide põ-
randad, ukсед, aknad ja sisseseade, maha püh-
kima tolmu seintelt ja ahjupealsetelt ning läbi
tuulutama ja kloppima seljas kantavad riided.

§ 625. On keelatud akendest midagi välja ri-
putada, nagu pesu, riided jne., neist midagi välja
pilduda või kallata, nendel istuda ja lamada.

3. Pööningud.

§ 652. Pööningul võib hoida aknaraame ja
voodeid; seal võib ka pesu kuivatada. Muud
kraami võib seal pidada ainult väeosälema loal.

Asjade asetamine lähemale kui kaks meetrit
korstnast on keelatud.

Pööningud peavad alati olema puhtad ja lu-
kus. Võtme hoiab oma käes pööningut tarvitaja
patarei korrapidaja.

Pimedal pööningul tohib käia ainult tormi-
laternaga või elektrilambiga.

Suitsetamine pööningul on keelatud.

Tormi ja sadude ajal peavad pööningute ak-
nad ja ukсед olema suletud.

4. Väljakäigukoht.

§ 653. Väljakäigukohta peab hästi tuuluta-
tama, alati puhas ja korras hoitama. Lahtised
väljakäigukohad lubjaga iga päev üle riputatama.

On keelatud jalgadega istekohtadele ronida
ja midagi aukudest alla loopida.

*Väljakäigukohad koristatakse ja pestakse sõ-
durite poolt.*

*Mustuse väljaveoks sõdureid kasutada on
keelatud.*

5. Õued.

§ 655. On keelatud õuele midagi maha valada ehk pühkmeid sinna maha matta.

Talvel peavad õued olema lumest sedavõrt puhtad, et see liikumist ja õppusi ei takista.

Kõnniteed riputatakse talvel liivaga üle, tuha tarvitamine selleks on keelatud.

Õuede puhastamine sünnib õppustest vabal ajal.

6. Ahjude kütmine.

§ 658. Kompanii (patarei, eskadroni) ahjude kütjaks ja nende järelevalvajaks määrab kompaniülema (patarei-, eskadroniülema) ühe reamehe, kes vastutab ahjude õigeaegse ja korrapärase kütmise eest; temale antakse täpsed juhtnöörid kütmise kohta.

Tarviduse korral võib temale abilise määrata.

Ahjusid köetakse üks kord päevas; kui ühe korra kütmisega nõuetavat soojust ei saavutata, võib kaks korda kütta.

Kui ahjusid kord päevas köetakse, sünnib see peale lõunat, kui kaks korda — siis kord hommikul, teine — peale lõunat. Kütmine peab olema lõpetatud hommikul pool tundi enne õppuse algust ja õhtul hiljemalt kell 19.

Puud peavad ojema nii lühikeseks lõigatud, et ahju ukse vabalt võib kinni panna, peavad olema ühe jämedusega, et nad korraga ära põleks ning vabalt ahju mahuks. Keelatud on puude otsa lüüa või neid ahju suruda.

Keelatud on küttematerjalide pidamine eluruumides, koridorides ja treppidel ning kuivatamine ahjudes.

Kahekordse ustega ahjudel pidada kütmise ajal sisemine uks kinni, välise uksega reguleerida õhu parajat sisevoolu, et ära hoida ahju asjata jahtumist. Ühekordsete ustega ahjudel põlemist mööda siibreid vähehaaval kinni lükata.

Tuleb valvata, et tukid korraga ära põleks ja ahi õigel ajal kinni pandaks.

Õhukindlate ustega ahjud pannakse kinni, kui kütteaine hakkab lagunema. Mitteõhukindlate ustega ahjud suletakse siis, kui sütel sinine leek on kustunud.

Et puud ahjus paremini põleks ja ahjud rohkem sooja annaks, tuleb tuhk ahjudest välja viia normaalselt iga nelja korra kütmise järele.

§ 659. Uusi ja parandatud ahjusid peab vähehaaval kütma hakkama, alguses ainult laastudega ja pilbastega. Kütmisel hoitakse ukсед ja siibrid lahti. Ahi peab täiesti ära kuivama, enne kui seda normaalselt kütta võib. Kui uut ahju korraga tugevasti kütta, muutub kivides olev niiskus liig ruttu auruks ja tungib suure jõuga läbi seinte välja, mis ahjudes praod tekitab ja ahju täiesti kõlbmatuks teeb.

Kaua kütmata seisnud ahjude kütmist peab sama ettevaatusega alustama.

7. Põrandate pesemine.

§ 661. Tervishoidliselt kahjulikkude ja hooned hävitavate väärnähtuste ärahoidmiseks põrandate pesemist toimetada alljärgnevate reeglite järele.

Vee tarvitamisega olla piinlikult tagasihoidlik, et vesi laudade vahele ei valguks ja neid ei määndaks.

Värvitud põrandaid pesta ainult märja nartsu abil.

Kulunud või värvimata põrandatelt, kus pesemine nartsu abil raske, võib valada vähemal määral vett (võimalikult sooja), kohe kuiva saepuru peale riputada ning kiirelt tahedaks küürida. Küürimist toimetada mitu korda, nii et põrand täiesti puhas ja tahe oleks.

Põrandaid pestakse kord nädalas. Enne pesemist puhastada laed, seinad, ahjud, simsid ja

sisseseade tolmust ja ämblikuvõrkudest. Liimivärviga värvitud kohti võib pühkida ainult kuiva, kuid õlivärviga kohti ka märja lapiga.

Pesemise juures ära hoida seinte määrimist ja musta veega pritsimist, ning hoolega puhastada šeiinäärtsed põrandaliistude vahed, et sinna mustus pesitsema ei jääks.

Põrandate pesemise ajal peavad ahjud küdema, et põrand rutem kuivaks. Suvel avada aknad ja ukssed.

Põrandate pesemise reegleid peavad teadma kõik kaitsevaelased.

12. Isiklik number.

§ 662. Kõigile kompanii (patarei, eskadroni) sõduritele määratakse veltveebli poolt *isiklik number* kogu teenistuse ajal kompaniis (patareis, eskadronis), millega märgitakse kõik nende varustus, kohad püssipüramiidis, riidenagis jne.

13. Toitlusteenistus.

1. Ajateenijate toitmine.

§ 677. Ajateenijatele antakse sooja toitu vähemalt 2 korda päevas. Kõik ajateenijad toidetakse ühiskatlast. Ainult tervislikkudel põhjustel vanema arsti ettepanekul või kui sõduril on võimatu ühiskatlast toitu saada teenistuslistel põhjustel, võib väeosäilem lubada neid ühistoidult maha arvata ja välja anda toiduraha seaduses ettenähtud määral.

§ 678. Väeosäilema korraldusel võib leiva ja suhkru ajateenijatele kätte anda.

§ 679. Toiduainete väljaandmine kompanii (patarei, eskadroni) aidast sünnib kompaniiülema (patarei-, eskadroniülema) juhtnõõride järele.

2. Toidu valmistamine.

§ 684. Toidu valmistamiseks tarvitatavad toiduained ja nende hulk määratakse kindlaks iga päeva peale, eraldi hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi jaoks nädala toidutabelis.

§ 685. Nädala toidutabeli teatava perioodi peale ette seab kokku majandusülem.

§ 688. Toidu valmistajaks on igas toitlustajas kompaniis (patareis, eskadronis) normaalselt kaks kokka, kellest üks vastutaja.

Töö korralikkuse eest vastutab köögi korrapidaja.

14. Sanitaarteenistus.

1. Arstiline ülevaatus.

§ 695. Kõik väeosa sõdurid vaadatakse läbi arstilt vähemalt kord kuus väeosäilema poolt kindlaksmääratud ajal; leivaküpsetajad, kokad, toitlustajad ja sõduripoe müüjad iga nädal.

Kui on märgata sõdurite tervise halvenemist või hakkavate või suguhaiguste levinemist, toimetatakse arstlist ülevaatuset sagedamini.

Ülevaatuset tagajärjed märgitakse arstlise ülevaatuset raamatusse.

Sõdurid, tülles puhkusel või komandeerimiselt, vaadatakse läbi arsti poolt nende ilmunisel.

2. Igapäevane haigete läbivaatamine ja arstiabi.

§ 699. Iga päev väeosäilema poolt selleks määratud ajal kogub kompanii (patarei, eskadroni) korrapidaja kokku haiged, kirjutab nende nimed haigete raamatusse ja esitab raamatu veltveebile.

Veltveebel kirjutab nimekirjale alla, määrab komandoülemaks ühe haigetest, kes nad ühes raamatuga määratud ajaks komandos ambulantsi viib.

§ 700. Ambulantsis võtab vastu haiged velsker, ja kui tarvilik, esitab nad arstile.

§ 702. Peale läbivaatust viib komandoülem haiged kompaniisse (patareisse, eskadroni), esitab komando ühes raamatuga kompanii (patarei, eskadroni) korrapidajale.

Korrapidaja esitab raamatu veltveebliile tarvilikkude korralduste tegemiseks vastavalt arsti märkustele.

Õppustest või töödest osaliselt vabastatuid õpetatakse ja kasutatakse kodustel töödel kompaniülema (patarei-, eskadroniülema) juhtnõu-ride järele.

Õppustest või töödest osaliselt vabastatuid on keelatud välja lubada kompanii (patarei, eskadroni) piirkonnast.

3. Kaitseväelaste läbivaatamine eri juhtumistel.

§ 704. Teenistusse ilmuvad noored vaatab põhjalikult läbi arst väeosaülema poolt määratud ajal — ilmumise esimestel päevadel.

§ 705. Teenistusest vabastatavad kaitsevälalased vaatab arst läbi enne vabastamist.

4. Haigemajasse saatmine ja tagasitulek.

§ 708. Kaitseväelaste haigemajasse saatmist toimetab vanem arst, tema poolt allakirjutatud sanitaar saatekirjaga.

§ 709. Hakkavatele ja rasketele haigetele määratakse saatjaks velsker või sanitar.

Valve- või vahialuste kohta tehakse vastav märkus sanitaarsaatekirjale ja nad saadetakse valve all.

Distsiplinaarselt areteeritud saadetakse haigemajasse üldisel alusel, karistuse aeg katkestatakse ja viiakse täide pärast haigemajast väljatulemist.

§ 710. Haigemajast väljakirjutatud kaitsevälased ilmuvad kompaniisse (patareisse, eskadroni), kus nad dokumendid ära annavad.

5. Haiged väeosa ambulantsis.

§ 711. Haiged ambulantsis peavad täitma kõiki seal maksvaid erireegleid korra ja arstimise kohta.

Neil on keelatud rikkuda üldist rahu ja tülitada teisi haigeid, tarvitada arsti poolt keelatud sööke ja jooke, ambulantsist lahkuda ja käia ühest ruumist teise ilma arsti või velskeri loata.

Külalisi vastu võtta võivad need, kellele see arsti poolt lubatud.

6. Võitlus suguhaiguste vastu.

§ 714. Iga kaitsevälclane, kes põeb suguhaigust, on kohustatud alluma tarvilisele arstlisele ravitsemisele, samuti ka täitma eeskirju ja nõudeid, mis temale annab arst haiguse ravitsemise kohta.

Suguhaiged, kes end arsti juures ei ravitse ning oma haigust varjavad või haigust edasi annavad, langevad karistuse alla.

Kompanii (patarei, eskadroni) velskeril peab tarviline arv profülaktikumi pakikesi tagavaraks olema, et soovijatel need alati saadaval oleks. Profülaktikumi tarvitamise viis on trükitud igal pakikesel.

7. Saunas käimine ja suplemine.

§ 716. Kaitsevälased peavad saunas käima normaalselt talvel kord nädalas, suvel vähemalt kaks korda kuus väeosaülema poolt määratud ajal ja korras, võimalikult laupäeval peale õpuste lõppu.

§ 717. Sauna tarvitamise ajaks määratakse sauna korrapidaja allohvitser, kes valvab sauna

kohta käivate eeskirjade ja korralduste täitmise, korralliku kütmise ja puhastamise järele.

Kaitseväelased, kes põevad hakkavaid, sugu- või nahahaigusi, käivad saunas eraldi arsti juhtnööride järele.

§ 718. Suvekuudel peab erilist rõhku panema kaitseväelaste sagedasele suplemisele.

Suplemise aja ja koha määrab kindlaks garnisoni-, laagri- või väeosajale, tarbekorral kokkuleppel vastava omavalitsuse asutusega.

Suplemine sünnib ainult komandodega.

Suplemise juures viibib velsker.

Ei tohi supelda pooleteise tunni jooksul pärast söömist, supelda segases või soovees, minna vette higisena ilma jahutamata, jääda vette kuni väsimuseni, supelda üle kolme korra päevas.

Suplemise ajal on tarvilik ujuda ja teha rohkem liigutusi.

8. Pesu pesemine.

§ 719. Ajateenijate pesu pestakse kaitseväge või erapesumajades sellekohase kokkuleppe põhjal või väeosa pesumajas palgatud tööjõu poolt. Tasu pesu pesemise eest maksetakse pesupesemise raha ja poole naela seebi raha arvelt.

Kui eelpool nimetatud pesemisviise tarvitada ei saa, pesevad ajateenijad pesu isiklikult vabal ajal, selleks määratud ruumis, kus peab olema soe vesi ja pesunõud.

Pesu kuivatatakse eraldi määratud ruumis, pööningul või väljas eraldatud kohal.

15. Postisaadetiste kättetoimetamine ja ärasaatmine.

§ 622. Ajalehed ja ajakirjad antakse kompanii (patarei, eskadroni) kantseleist lugemistoa vanemale, kaitseväelaste saadetised korrapidajale väljajagamiseks.

Puuduvate kaitseväelaste saadetised hoitakse alal kompanii (patarei, eskadroni) kantseleis.

Üleviidud või kauemat aega äraolevate kaitseväelaste saadetised saadetakse neile järele.

§ 724. Raha, tähtsaadetiste ja telegrammide saatmist toimetavad kaitseväelased posti määruste järele, mis kompanii (patarei, eskadroni) ruumides üles pannakse. Samuti pannakse ruumi üles kirja aadressi vorm ja posti tariif.

16. Aresti alla paigutamise ja vabastamise kord.

§ 729. Distsiplinaar-aresti paigutamine sünnib normaalselt peale õhtusööki väeosälema poolt määratud kellajal (kui väeosal arestiruum olemas).

Enne aresti minekut areteeritav annab ära relva ja kõik üleliigsed asjad selleks ettenähtud korras.

Veltveebel kontrollib, kas areteeritaval on olemas garnisoni määrustikus ette nähtud varustus ja asjad, annab temale kätte areteerimise lehe ja käseb ilmuda väeosa korrapidajale. Tarbekorral määratakse saatja täägiga.

§ 730. *Kes ei täida käsku ilmuda areteerimiseks väeosa korrapidajale või arestiruumi täpsalt ja viivituseeta, vastutab selle eest kui ülema käsu mittetäitmise eest.*

§ 731. Aresti aja möödumisel vabastab arestiruumi korrapidaja väeosa korrapidaja loal areteeritu kartserist, märgib areteerimise lehele vabastamise aja, annab selle lehe vabastatavale ja käseb ilmuda kompaniisse (patareisse, eskadroni) ning teatab vabastamisest vastava kompanii (patarei, eskadroni) korrapidajale.

Kompaniis (patareis, eskadronis) ilmub vabastatu kompanii (patarei, eskadroni) korrapidajale, veltveebliile ja vahetule ülemale.

17. Liikumise kord tänaval.

§ 735. Üksikud kaitseväelased peavad tänaval liikumisel täpsalt täitma §§ 102 ja 131 nõudeid. *Kõnniteedel gruppidena ja rohkem kui kahe kaupa kõrvuti liikuda on keelatud.* Samuti on keelatud üldist liikumist takistav seismine tänavanaurkadel, kõnniteedel või kitsastes kohtades.

§ 736. *Püssiga varustatud üksik kaitseväelane peab rahva hulgas liikudes iseäranis ettevaatlik olema.*

18. Väljalubamine kasarmu piirkonnast.

§ 737. *Kasarmu piirkonnaks* loetakse väeosa eluruumid ja muud igapäevaseks tarvitamiseks ettenähtud kõrvalised ruumid, samuti ka kasarmu õue. Täpsalt määrab kasarmute piirkonnad kindlaks väeosajärg.

§ 739. Noored võivad kasarmu piirkonnast lahkuda ainult vastava ülemuse igakordse loaga.

§ 740. Kasarmu piirkonnast väljalubamine kauemaks kui üheks ööpäevaks ühes korralistest õppustest või toimkondadest vabastamisega loetakse puhkuseks.

§ 741. Load kasarmu piirkonnast lahkumiseks õppustest vabal ajal ja kompaniiülema (patari-, eskadroniülema) poolt kindlaksmääratud tundidel kuni õhtuse loenduseni annab veltveebel, kelle poole selleks otstarbeks pööratakse suuliselt alluvuse korras. Loa andmine sünnib suuliselt.

§ 742. Väljalubamine kasarmu piirkonnast peale õhtust loendust, õppetundidest vabastamisega (kokku mitte üle 24 tunni) ja õppustest vabadel laupäeva õhtutel ning pühapäevadel (mitte üle 36 tunni) sünnib kompaniiülema (pa-

tarei-, eskadroniülema) kirjaliku loaga. Seda luba võib saada ainult korraliku teenistuse ja hea ülalpidamise eest.

§ 746. *Väljalubatud peavad korralikult ja puhtalt riietuma, ilmuma vahetule ülemale ja kompanii (patarei, eskadroni) korrapidajale.*

Korrapidaja valvab ja vastutab, et väljaminejad oleksid rietatud vormi järele ja nõuetele vastavalt, et nad ei viiks välja keelatud asju. Ta registreerib neid väljaminekute raamatusse ja kontrollib, kas väljaminejatel on kaasas isikutunnistus ning tarvilikud¹load.

Komandona väljaminejatest registreeritakse ainult komando ülem, tähendades ära tema nime järele ta käsutusse kuuluvate arv, ühes märkusega, kuhu meeskond läinud.

Väljaminejad, kes ülemaltoodud nõuetele ei vasta, jätab korrapidaja registreerimata ja saadab tagasi kuni puuduste kõrvaldamiseni.

§ 747. *Väljast tagasi tulles on kohustatud viibimata ilmuma korrapidajale, kes nende tagasituleku aja minutilise täpsusega väljalubatute raamatusse üles märgib ja neilt lubatähed (kui neid oli) ära võtab.*

Kõikidest mittekaines ja korratus olekus tagasiilmunudest ning keelatud asju kaasatoojatest kannab korrapidaja ette veltveeblile ja teeb sellekohase märkuse väljalubatute raamatu vastavasse lahtrisse.

Tagasituleja on kohustatud ilmuma veel vahetule ülemusele; öösi tagasitulejad ilmuvad hommikul.

§ 748. Hilise ajani väljalubamise tähe valmistamise eest on kohustatud igaüks ise hoold kandma. Loa saamiseks esitatakse see täht komando korras veltveebli kaudu kompanii (patarei-, eskadroni-) ülemale. Kompanii- (patarei-, eskadroni-) ülema polt allakirjutatud väljalubamise tähed jagab välja korrapidaja.

Rühmavanemal ja veltveebliil on õigus nende lubatähti, kes seda ei vääri, kompanii (patarei eskadroni-) ülemale allakirjutamiseks esitamata jätta; seda võib ära keelata ka rühmaülem.

19. Puhkus.

§ 752. Ajateenjad võivad teenistusaja vältel rügemendi- (grupi-, pataljoni-) ülema poolt *kuni seitse päeva korralist puhkust* saada, korruga või osakaupa, palga edasisaamise õigusega.

§ 753. Väeosajalemal on õigus puhkusest ilma jätta teenistuskohustusi halvasti täitvaid kaitsevaelasi, kiiduväärt teenistuse eest aga puhkust seitsme päeva võrra pikendada.

Puhkepäevadel ja pühadel antavaid puhkusi ei võeta käesolevas ja eelmises § tähendatud normi arvele.

§ 755. *Puhkuse loa saamiseks pöörduvad ajateenijad alluvuse korras suulise palvega kompaniiülema poole, kes palved kirjalikult alluvuse korras rügemendiülemale otsustamiseks esitab, juure lisades oma arvamusel teenistuse väärilikkuse kohta.*

Puhkuse järjekorra kompaniis (patareis, eskadronis) määrab kindlaks kompaniiülem (patarei-, eskadroniülem).

20. Omavoliline lahkumine.

§ 761. *Omavoliliseks lahkumiseks loetakse väljalubamise määrusi täitmata kasarmu piirkonnast lahkumine.*

§ 762. Iga kaitsevaelane, kes teada saab kellegi omavolilise lahkumise kavatsusest, peab sellest kohe ette kandma kompanii (patarei, eskadroni) korrapidajale. Kui korrapidaja või keegi kaitsevaelane märkab kellegi lubata puudumist, peab ta sellest kohe veltveebliile ette kandma, kes sellest omakorda viibimata ette kannab kompanii (patarei, eskadroni) ülemale.

Isamaa hümn.

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,
Kui kaunis oled sa!
Ei leia mina iial teal
See suure laia ilma peal,
Mis mul nii armas oleks ka,
Kui sa, mu isamaa!

Sa oled mind ju sünnitanud
Ja üles kasvatand;
Sind tänan mina alati
Ja jään sul truuks surmani!
Mul kõige armsam oled sa,
Mu kallis isamaa!

Su üle Jumal valvaku,
Mu armas isamaa!
Ta olgu sinu kaitseja
Ja võtku rohkest' õnnista',
Mis iial ette võtad sa,
Mu kallis isamaa!

J. V. Jannsen.

Eestimaa, mu isamaa.

Eestimaa, mu isamaa,
Kuis mull' armas oled sa!
Murravad ka tormid, tuuled
Sinu viimsed tammepuud,
Siiski hiiüavad mu huuled:
∴ Eestimaa, sull' annan suud! ∴∴

Eesti vaprad vanemad
Vaimuvallast vaatavad.
Peas neil paist'vad pärlikroonid,
Võidulaulud nende suus.
Neil on kuninglikud troonid,
∴ Kuldsed kandleid palmipuus. ∴∴

Eestimaa, su mehe meel
Pole mitte surnud veel!
Peab surm ka rohkem lõikust
Suure sõjakäraga:
Truiks jääme isamaale
∴ Viimse veretilgani! ∴∴

Fr. Kuhlbars.

SISUKORD.

	Lhk.
Kindla sisemise korra vajadus kaitseväes . . .	1
1. Kaitseväelase kutse	5
2. Kaitseväelase peamised omadused.	5
3. Kaitseväelase üldkohused	8
Kaitseväelase truudustöö	12
4. Ülemad ja käsualused	12
5. Vanemad ja nooremad	13
6. Käsud ja käsutäitmine	15
7. Sõduri üldkohused.	17
8. Kaitseväe kornid	19
1. Üldised alused	19
2. Sõjaväeline viisakus	20
3. Kaitseväelaste vastastikune nimetamine	23
4. Sõjaväelised tervitus- ja soovsõnad ja vastused neile	23
5. Üksiktervitamise viis ja kord mitmesugustel juhtumistel	24
6. Meeskondade tervitamine	26
7. Kaitseväe jaotus	27
9. Kaitseväe kornid	28
1. Ööpäevase teenistustoimkonna koosseis	28
2. Toimkondade ühtlustamine, määramine ja arvestamine	28
3. Teenistustoimkonda minejate ettevalmistamine ja väljasaatmine toimkonna vaatusse	29
4. Teenistustoimkondlaste üldkohused	30
Korrapidajate näitlikud ettekande vormid	31
5. Toimkonna relvastus	32
6. Ühisköögi korrapidaja	32
7. Kompani (patarei, eskadroni) korrapidaja	34
8. Kompani korrapidaja abi	38
9. Kompani valvurid	38
10. Talli korrapidaja	38
11. Talli valvurid	41
10. Päevakord	42
1. Üldised alused	42
2. Hommikune äratus ja hobuste puhastamine	42

3. Hommikune ülevaatus ja aja kasutamine kuni õppuste alguseni	43
4. Söögiajad	44
5. Vaba aeg	44
6. Külaliste vastuvõtmine	45
7. Öhtune loendus ja eha	45
8. Magamaheitmine ja üleminek öövalgustusele	46
9. Erakorralise väljakutse üksus ja alarm	46
11. Kasarmu kord	47
1. Kasarmu ruumid ja nende sisseseade	47
2. Kord ja puhtus kasarmu ruumis	47
3. Pööningud	49
4. Väljakäigukoht	49
5. Öued	50
6. Ahjude kütmine	50
7. Põrandate pesemine	51
12. Isiklik number	52
13. Toitlusteenistus	52
1. Ajateenijate toitmine	52
2. Toidu valmistamine	53
14. Sanitaarteenistus	53
1. Arstiline ülevaatus	53
2. Igapäevane haigete läbivaatamine ja arstiabi	53
3. Kaitsevaelaste läbivaatamine erijuhtumistel	54
4. Haigemajasse saatmine ja tagasitulek	54
5. Haiged väeosa ambulantsis	55
6. Võitlus suguhaiguste vastu	55
7. Saunaskäimine ja suplemine	55
8. Pesu pesemine	56
15. Postisaadetiste kättetoimetamine ja ärasaatmine	56
16. Aresti alla paigutamine vabastamise kord	57
17. Liikumise kord tänaval	58
18. Väljalubamine kasarmu piirkonnast	58
19. Puhkus	60
20. Omavoliline lahkumine	60
21. Isamaa hümn	61
22. Eestima, mu isamaa	62